

Redd Barna

magasinet 1/2021

BARNA SOM BETALER FOR DE VOKSNES KRIG

FOTO JIM HUYLEBROEK

Modig kvinne
startet opp
Redd Barna

Ønsker flere
frivillige og
medlemmer

Takker Norge
som tok
imot dem

OM STORE HELTAR OG OSS ANDRE

Sigrid Helliesen Lund (1882-1987) var ein uvanleg modig idealist. Rundt den andre verdskrigen risikerte ho sitt eige liv fleire gonger for å redde andre. Til dømes reiste ho til Tsjekkoslovakia i 1939 for å henta ei gruppe jødiske barn til tryggleik i Norge. Ho var aktiv i motstandsørsla under krigen; mellom anna varsla ho jødiske familiar om kommande arrestasjonar og deportasjonar. Då krigen var slutt, kasta ho seg inn i arbeidet med å hjelpe taparlanda sine barn.

Sigrid Helliesen Lund er nært knytt til Redd Barna. Ho var sentral då Redd Barna vart oppretta i 1946, i kjølvatnet av den andre verdskrigen, og var organisasjonen sin første formann. I dag, 75 år seinare, fortel historia hennar mykje om kva eit enkelt menneske kan få til.

Det same kan vi seie om Eglantyne Jebb, som starta Save the Children (engelske Redd Barna) i 1919, like etter den første verdskrigen. Begge desse ekstraordinære, heltemodige kvinnene gjekk aktivt inn i farlege politiske og sosiale landskap for å redde barn. Dei var særleg opprørte over korleis barn leid i og etter krigar, og tok store personlege risikoar. Det dei starta, har opp gjennom åra endra livet til det betre for millionar av barn verda over.

Kva med oss andre? Vi som hverken er ekstraordinære eller særleg heltemodige? Vi kan og redde barns liv. Det er fleire vegar

å gå: Vi kan støtta Redd Barnas arbeid for sårbare barn, som ofte er ramma av krig, konflikt og fattigdom. Og så kan vi ta eit tak, til dømes som frivillige.

Ines Vujicic kom til Norge etter å ha flykta frå krigen i Bosnia på 1990-talet. Ho var seks år gamal då familien kom til Alstahaug i Nordland. Lenger bak i dette magasinet fortel ho om korleis familien vart tatt imot med opne armar i lokalmiljøet. Foreldre i nabolaget tok med seg barna sine til asylmottaket for at dei nye barna skulle få venner. Naboar inviterte med på tur. Folk kom med klede og pakkar. Familien

på fire kjende seg velkomne og opplevde aldri isolasjon eller utestenging. I dag er Ines utdanna barnehagelærar og arbeider for Redd Barna.

Vi skal la oss inspirera av heltane våre. Men dei små heltane trengs òg! «Vær den som gjer livet lyst og fint for eit barn på flukt. DU kan vera den eine for eit barn som treng deg», er utfordringa frå Ines Vujicic.

Ved å vera ein liten helt, kan du og redde verda for eit barn!

Elin Toft

redaktør

magasinet@reddbarna.no

Redd Barna

Redd Barnas arbeid: Redd Barna kjemper for barns rettigheter og for at alle barn skal overleve, lære og være trygge – uansett hvem de er og hvor de bor. Vi er medlem av internasjonale Redd Barna, verdens største uavhengige bevegelse for barn, og arbeider for og med barn i rundt 120 land. Redd Barna er en medlems- og rettighetsbasert organisasjon med rundt 100 000 faddere, faste givere og medlemmer i Norge. Vi har hovedkontor i Oslo og regionkontorer i Oslo, Kristiansand, Bergen, Trondheim og Tromsø.

Kontakt Redd Barna

Besøksadresse Oslo: Storgat 38, inngang Hausmannsgate. **Postadresse:** Postboks 6902 St.Olavsplass, 0130 Oslo
Telefon: 22 99 09 00

Internett: www.reddbarna.no

Gavekonto: 8200.01.03000

Felles telefon for alle regionkontorer: 22 99 09 00

Regionkontor i Midt-Norge:

Verftsgata 4, 7042 Trondheim

Postboks 8881, 7481 Trondheim

Regionkontor i Vest-Norge:

Kong Oscars gate 62, 5017 Bergen

Regionkontor i Sør-Norge:

Tordenskjolds gate 11, 4612 Kristiansand

Regionkontor i Nord-Norge:

Storgata 88, 9008 Tromsø. Postboks 145,

9252 Tromsø

Regionkontor i Øst-Norge:

Storgata 38, inngang Hausmannsgate.

Postboks 6902 St.Olavsplass, 0130 Oslo

Redd Barna-magasinet

Utgiver: Redd Barna

Redaktør: Elin Toft

Ansvarlig redaktør: Ingrid Svendsen

Redaksjonen ble avsluttet 9. februar 2021.

Redd Barna-magasinet kommer ut fire ganger i året i et gjennomsnittlig opplag på cirka 100 000 eksemplarer og distribueres vederlagsfritt til medlemmer og personer som slutter opp om organisasjonen. Signerte artikler står for forfatterens egen regning. Ettertrykk tillatt. Vennligst oppgi kilde.

Design og presentasjon: Spoon

E-post: magasinet@reddbarna.no

Trykk: Aller Trykk. ISSN 1503-7711

Redd Barna-magasinet er merket med det offisielle miljømerket Svanen, som er en garanti for at det merkede produktet holder en høy miljømessig standard. Aller Trykk, som trykker dette bladet, er godkjent som svanemerket bedrift. Det vi si at hele produksjonen følger strenge

miljøkrav fra råvare til ferdig produkt. Aller Trykk har i tillegg lisenser for EU-blomsten, FSC og Rainforest Alliance. Magasinet er dessuten pakket i flerlags biofilm, som er 100 prosent nedbrytbar og skal kastes med matavfall, eller i hjemmekompostering.

Innsamlingskontrollen i Norge ble etablert i 1991 som en stiftelse med offentlig godkjenning, og Redd Barna har vært medlem siden 1995. Stiftelsens formål er å ivareta allmennhetens interesser i at innsamlinger til humanitære, kulturelle og religiøse formål organiseres og gjennomføres på en betryggende måte, og at midlene forvaltes forsvarlig.

Synspunkter på Redd Barna-magasinet?

Tips eller ideer? Skriv til oss på magasinet@reddbarna.no

INNHold

SIDE 32

Siste tidsvitne fra første verdenskrig

Erich Karl er 107 år gammel og en av de siste overlevende etter første verdenskrig. Redd Barna ble stiftet for å hjelpe barna i landene som tapte krigen – Erich var et av dem.

SIDE 40

Barna rammes hardt i krig

Hver dag de siste ti årene har 25 barn, tilsvarende en hel skoleklasse, blitt drept eller skadet. Barna betaler en høy pris for de voksnes kriger.

SIDE 42

En meningsfull hverdag

– Den viktigste måten å hjelpe barn på, er å gi dem en opplevelse av å høre til; en meningsfull hverdag, sier psykologspesialist Heidi Wittrup Djup.

SIDE 46

Fra Bosnia til Norge

– Vi var heldige. Vi kom oss ut av Bosnia og i sikkerhet i Norge. Ines Vujicic forteller om hvordan det var å være flyktning i Norge på 1990-tallet.

SIDE 50

Medlemsdemokrati

Er du medlem i Redd Barna, kan du bli med på et regionmøte og få et ord med i laget. I mars er det møter i Redd Barnas seks regioner.

SIDE 52

Samfunnsansvar er bra for business!

Mange bedrifter ønsker å ta større samfunnsansvar, men vet ikke helt hvor de skal starte. Aleksander Eide i Redd Barna har gode tips og ideer.

SIDE 54

Må sikre permanente løsninger

Verdenssamfunnet må ta et felles ansvar for å sikre permanente løsninger for mennesker på flukt. Landene som mottar flyktninger, skal ikke måtte være alene om å finne gode løsninger, skriver generalsekretær Birgitte Lange.

Forsidebildet

Tema i denne utgaven er hvordan krig rammer barn. Afghanske Shogofa ble skadet i hodet etter at en rakett slo ned like ved familiens hus.

FOTO: DOMINIC NAHR

Amal er en av 10 overlevende etter kriger som vi forteller om i dette magasinet. Krigshandlingene hun har vært vitne til i Syria har skremt henne slik at hun har sluttet å snakke. Men hun liker å bli fotografert; da kommer et forsiktig smil fram.

FOTO: REDD BARNA

Hun startet Redd Barna side 8

FOTO: REDD BARNA

Redd Barna fyller 75 år side 4

75 ÅRS KAMP FOR BARNA

I år kan vi se tilbake på 75 år på barrikadene for barn. Redd Barna ble stiftet 16. april 1946, og har fra dag én stått foran formidable oppgaver. Fra å være et lite arbeidsutvalg i Norges Barnevernsråd, har organisasjonen vokst og blitt en del av en verdensomspennende bevegelse med ett mål: å redde barn.

Det var kaos i Europa etter 2. verdenskrig og mange barn led, særlig i de tapende landene. Det var som en reaksjon på nøden og lidelsene til barna hos den tapende parten at Redd Barna tok form. Redd Barna vokste fram som søsterorganisasjon til den engelske organisasjonen Save the Children, som ble stiftet like etter første verdenskrig.

Fra den spede begynnelsen, har Redd Barna og søsterorganisasjonene utviklet seg til å bli verdens største uavhengige humanitære organisasjon for barn. Redd Barna har reddet barn fra krig og katastrofer, fattigdom og matmangel, og har i tillegg gitt millioner av barn skolegang.

Det siste året har vi møtt de store utfordringene knyttet til pandemien med gode og kraftfulle tiltak for barna som er hardest rammet. 75 år i tjeneste for de barna som trenger oss mest! Her får du et lite innblikk i 75 års historie.

TEKST: ELIN TOFT TILRETTELEGGING AV BILDER: INGE LIE

1946

Redd Barna etableres i Norge, med utgangspunkt i Save the Children. Europa er full av barn som trenger hjelp etter 2. verdenskrig. Sigrid Helliesen Lund blir den første formannen, som det het den gangen.

1940

1968

Redd Barna ga ut boka *Landet hvor som helst*, med nyskrevne eventyr, fabler og barnefortellinger av kjente forfattere som André Bjerke, Anne-Cath. Vestly, Haldis Moren Vesaas, Hans Børli, Alf Prøysen og Mikkel Fønhus. Eventyrboka ble solgt til inntekt for Redd Barnas arbeid i Kabylia i Algerie.

1963

Redd Barna har Operasjon Dagsverk for første gang. Midlene som samles inn blir brukt til skoler i Algerie, og til bekjempelse av øyesykdommen trankom i samme land.

1960

1969

Etiopia blir Redd Barnas største programland. I Norge starter Redd Barna arbeid mot stoffmisbruk blant ungdom.

1975

Kampanjen «Etiopia sulter» får folk til å strømme til bønnene.

1976

Redd Barna engasjerer seg sterkt i hjelpearbeidet etter jordskjelvet i Guatemala som krever 250 000 liv. Guatemala blir det første landet der det startes opp langsiktige samfunnsutviklingsprosjekter.

1974

Redd Barna starter arbeid i Sri Lanka. Året etter åpnes en mor/barn-klinikk i Jemen.

1970

1947

Redd Barnas søsterorganisasjoner samler krefter, og den første nødhjelpsaksjonen blir en av de største noensinne: Etter 2.verdenskrig deles det ut 63 millioner måltider til en halv million sultende barn i 11 forskjellige land. Ett av landene er Syria, der arabiske og jødiske flyktninger har søkt tilflukt etter opprettelsen av Israel.

1948

Barn fra Østerrike, Tsjekkoslovakia og Tyskland kommer på Norgesopphold.

Til sammen 2000 fattige krigsbarn får sommerferier i Norge de neste årene, organisert av Redd Barna.

1949

Babypakker deles ut til «trengende mødre i Øst- og Vest-Finnmark. Resten fordeles mellom lokalkomiteene til fordeling eller utlodning.»

1950

Barn i Europa sultet. Her fra matutdeling i Berlin.

1951

Redd Barna Norge gjennomfører sin første akuttaksjon med innsamling av penger og klær etter en storflom i India.

1957

Redd Barna støtter blant annet institusjonen Bergen Hørselsverns Barnearbeid, et veiledningssenter for foreldre med hørselshemmede barn.

1954

Redd Barna holder sitt første landsmøte med utsendinger fra ni lokallag. Års-medlemskap koster 10 kroner. Det første Redd Barna Nytt kommer ut.

1955

Engelske barn kommer på sommerferie til Stavanger i regi av Redd Barna.

1950

1958

Den første Barn hjelper barn-aksjonen gjennomføres, med kong Olav som sin høye beskytter.

1956

Redd Barna engasjerer seg sterkt for ofrene etter oppstanden i Ungarn. 17 jernbanevogner med 120 tonn innsamlede klær sendes til flyktningleirer i Østerrike. Fadderordningen opprettes, med 800 faddere det første året.

1977

Den Internasjonale Redd Barna-alliansen blir etablert, med et større internasjonalt samarbeid som mål.

1978

Redd Barna har NRKs TV-aksjon for første gang. 44 millioner kroner blir samlet inn. Organisasjonen har nå hele 7000 faddere.

1980 – 2021
NESTE SIDE

1981

Redd Barnas første juniortreff blir arrangert i Verdal.

1982

Operasjon Dagsverk går til Redd Barna. Minikor på Karl Johans gate i Oslo synger for Afrika.

1983

Den første barnehøringen i Norden finner sted i regi av Redd Barna.

1980

1998

30 000 barn deltar i tegnekonkurranse i forbindelse med Aksjon Fredslys. Redd Barnas første fredsprisfest går av stabelen foran Rådhuset i Oslo.

1996

Steinmonumentet Barnas Fredsflamme blir tent i Kardemomme by i Kristiansand Dyrepark. Fadder nummer 50 000 registreres på slutten av året.

1995

Press – Redd Barna Ungdom – starter sin første gruppe.

1990

2002

300 skoler og barnehager i Norge får besøk fra Redd Barna. Russland blir nytt programland, og det inngås langsiktige forpliktelser i Afghanistan.

2005

Redd Barna er dypt involvert i hjelpearbeidet etter flere store katastrofer; i særstilling står tsunamien som rammet Sør-Asia året før. Flom i Mellom-Amerika og jordskjelv i India og Pakistan utløser også store ressurser.

2009

Vennligst forstyr!-kampanjen får barn til å fortelle, og voksne til å tro på det barn forteller, og fører til en betydelig økning i henvendelser til politi, barnevern og barnehusene om vold og overgrep i nære relasjoner.

2000

2000

2003

Redd Barna arrangerer sin tredje TV-aksjon. Resultatet er 158 millioner kroner.

2006

Redd Barna vil ha alle barn på skolebenken! Den internasjonale kampanjen ABC redder barna lanseres. Midler fra Operasjon Dagsverk går denne gangen til utdanning for barn og unge i Nepal som er rammet av krig.

2008

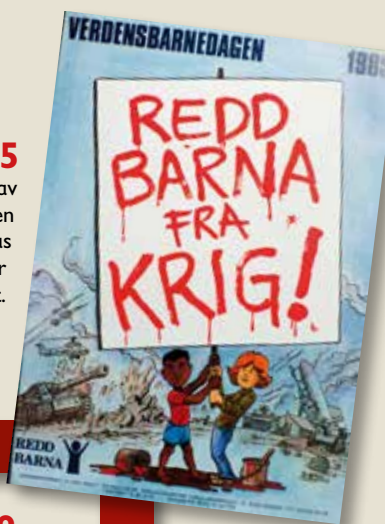
Dette året når vi over 4 millioner barn med arbeidet vårt! Gjennom ABC redder barna-kampanjen klarer vi, sammen med våre søsterorganisasjoner, å gi god skole til 10 millioner barn som lever i krig og konflikt.

1984

Sultkatastrofen i Etiopia sjokkerer en hel verden, og Redd Barna er dypt involvert i hjelpearbeidet. Historien om Bergode som blir reddet fra sultedøden gjør sterkt inntrykk.

1985

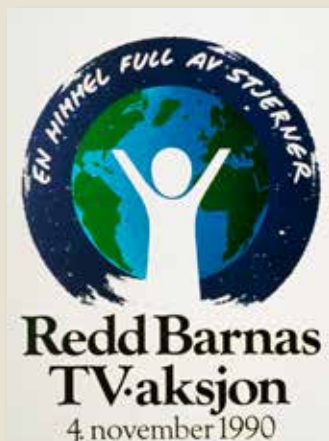
Markeringen av Verdensbarnedagen blir Redd Barnas varemerke utover på 1980-tallet.

1986

Organisasjonen runder 40 år, og markerer seg som et talerør for barn utsatt for overgrep, med kampanjer og seminarer om sexindustrien, flyktningbarn og barnearbeid.

1980**1991**

Redd Barna åpner sitt Senter mot seksuelt misbruk av barn.

1989

FNs generalforsamling vedtar «Konvensjonen om barnets rettigheter», bygd på Redd Barnas «grunnlov». Redd Barna definerer seg fra nå av som en barnerettighetsorganisasjon.

1987

Redd Barna starter opp i Honduras og Nicaragua. Penger blir samlet inn under Operasjon Dagsverk, og går til det krigsherjede Eritrea.

1990

Ny TV-aksjon gir 139 millioner kroner.

1990**2010**

Dette året er preget av store og omfattende naturkatastrofer, blant annet i Haiti og Pakistan, der Redd Barna gjør en betydelig innsats.

2014

Nok en gang et år med uvanlig mange internasjonale kriser. Over 55 millioner mennesker har akutt behov for nødhjelp, og internasjonale Redd Barna kommer 10,6 millioner av dem til unnsetning. Av disse er 4,8 millioner barn.

2016

Siden starten av flyktningkrisen i 2015 søker én million mennesker tilflukt i Europa. For å redde uskyldige voksne og barn fra drukningsdøden i Middelhavet sender internasjonale Redd Barna et fullt utstyrt og bemannet skip for søk- og redningsaktiviteter.

2018

Klimaendringene fører til stadig større problemer for barn. I Norge og verden for øvrig går barn og unge ut på gatene for å protestere mot de voksnes manglende vilje til å gjøre noe med problemet.

2010**2020****2012**

Alle de nasjonale Redd Barna-organisasjonene slår sammen sine internasjonale programmer. Dette får stor betydning for hvor slagkraftig organisasjonen er, både i langsiktige programmer og i nødhjelp.

2015

Flyktningkrisen og jordskjelv i Nepal preger Redd Barnas arbeid i 2015. Her til lands står omsorg for enslige mindreårige asylsøkere i fokus.

2017

Dark Room-saken avslører omfattende overgrep mot barn på internett. Redd Barna står sentralt i arbeidet med å beskytte barn mot seksuelle overgrep.

2020

Redd Barna starter i 2020 et stort prosjekt som skal sikre at barna våre er trygge på trening. Prosjektet skal gå over flere år og omfatter flere idrettsgrener.

Sigrid Helliesen Lund måtte flykte til Sverige i 1943. Her har hun kommet over til Sverige og er avbildet med registreringsnummer 24490 på brystet.

RISIKERTE SITT EGET LIV FOR Å REDDE BARN

Redd Barna Norge ble stiftet for nøyaktig 75 år siden. I bresjen for den nye organisasjonen stod Sigrid Helliesen Lund, en kvinne med et utrolig mot som selv reddet mange barns liv.

TEKST: ELIN TOFT

16. april 1946. Andre verdenskrig er slutt og forholdene for barn i mange land er fryktelige, særlig i landene som har tappt krigen.

Det er møte i styret i Norges Barnevernsråd. Her sitter mange av de etablerte, store organisasjonene, blant annet Røde Kors og Norsk Folkehjelp. På møtet blir Redd Barna opprettet som et arbeidsutvalg under Norges Barnevernsråds internasjonale barnehjelp.

De store, godt etablerte organisasjonene er bekymret for at Redd Barna kan bli en ny konkurrent, og bestemmer at Redd Barna hverken skal få drive med praktisk arbeid eller samle inn penger. Mandatet blir å informere det norske folk om de vanskelige forholdene som barn lever under ute i Europa.

Sigrid Helliesen Lund blir valgt som første leder av Redd Barna. Hun har vært flyktning i Sverige under krigen og er blitt kjent med svenske Rädda Barnen. For henne er arbeidet for barna det viktigste – ikke minst for barna til den tapende part. Nå blir hun fødselshjelper for Redd Barna, og skal lede organisasjonen de første viktige årene. Hun arbeider fra første dag for at Redd Barna skal få større selvstendighet og et utvidet mandat.

– Redd Barna skal så absolutt drive med praktisk arbeid, mener den bestemte damen.

REISTETIL KRIGSOMRÅDER

Hvem var Sigrid Helliesen Lund, kvinnen som ser på oss med det alvorlige, skarpe blikket fra gamle

SIGRID HELLIESEN LUND

- Født: 23. februar 1892, Kristiania
- Død: 8. desember 1987, Oslo
- Gift, 2 barn
- Hentet jødiske barn til Norge i 1939
- Aktiv i motstandsbevegelsen under 2. verdenskrig
- Redd Barnas første formann i 1946

bilder? Det er ingen tvil om at hun var inspirert av Eglantyne Jebb, som stiftet Save the Children i Storbritannia etter første verdenskrig, 25 år tidligere.

De to kvinnene hadde samme energi, pågangsmot og idealisme. Begge var født inn i øvre middelklasse, eslet til å bli godt gift, få barn og styre hus og hjem. Men begge brøt med forventningene. De stiftet barneorganisasjoner etter en verdenskrig da Europa lå i ruiner, og brukte kreftene til å hjelpe fiendens barn.

Sigrid giftet seg og fikk barn, i motsetning til Eglantyne Jebb. Men det ser ikke ut til at familien var til hinder for engasjementet hennes. Uten å bry seg om egen sikkerhet reiste hun til krigsområder, risikerte sitt eget liv og reddet egenhendig livene til mange barn.

Hvor viktig og farlig arbeidet til Sigrid Helliesen Lund var, får vi et godt innblikk i selvbiografien *Alltid underveis*. Her forteller Sigrid om et livslangt humanitært engasjement. Men det er særlig årene rundt andre verdenskrig som er farlige og krevende.

HENTET JØDISKE BARN

I 1939 startet andre verdenskrig ved at Tyskland invaderte Polen. Sigrid engasjerte seg i Nansenhjelpen, som etter en lang kamp mot norske myndigheter fikk lov til å hente 39 jødiske barn fra Praha til Norge. Det ble bestemt at Sigrid og en annen frivillig skulle reise til Praha og hente barna. Et av disse barna ble senere godt kjent i Norge: psykiateren Bertold Grünfeld. Men i 1939 var han en sårbar, foreldreløs

«Sigrid engasjerte seg i Nansenhjelpen, som etter en lang kamp mot norske myndigheter fikk lov til å hente 39 jødiske barn fra Praha til Norge.»

Bertold Grünfeld ble plassert på et jødisk barnehjem i Oslo i 1939. Dette bildet er tatt like etter at han kom til Norge, sju år gammel.

7-åring som neppe hadde overlevd krigen hvis ikke Nansenhjelpen, Sigrid og flere andre modige kvinner hadde grepet inn.

Europa var en trykkoker på denne tiden og Sigrid la ut på en dristig, utrygg reise. Første delen av reisen tilbake til Norge gikk med tog fra Praha til Berlin. På stasjonen ble gruppen møtt av noen lokale jøder. Ingen jøder fikk komme om bord i busser eller trikker i Berlin på denne tiden, og de måtte gå til fots med barna til stedet der de skulle få mat og overnatte. Sigrid forteller i selvbiografien at de ble spyttet på og utskjelt da de gikk gjennom gatene i Berlin. Men de kom seg i sikkerhet i det jødiske kvarteret, og fortsatte dagen etterpå reisen til Norge.

I Norge ble de fleste barna fordelt på fosterforeldre. Bertold Grünfeld ble plassert på et jødisk barnehjem i Oslo. Etter dette ble grensene stengt og flere barn kunne ikke hentes til Norge.

PEPRET MED MASKINGEVÆR

I slutten av november samme år begynte Vinterkrigen i Finland. Dette var en brutal krig mellom Finland og Sovjet med store tap på begge sider. I Europa lå sympatien på Finlands side, og det vokste fram en folkebevegelse i Sverige og Norge for å komme finnene til unnsetning.

Nansenhjelpen kom fort med i hjelpetiltakene. Nok en gang reiste Sigrid Lund av gårde på et farlig oppdrag, denne gangen for å organisere og styre et hjelpetiltak, blant annet som leder for en delega-

sjon av helsepersonell. Hun forteller i selvbiografien om hvordan de fikk opprettet et sykehus for sivile ikke langt fra frontlinjen, der de snart fikk inn en stri strøm av sårede, både sivile og finske soldater. Sykehuset ble bombet av sovjetiske bombe-fly, og de måtte finne et nytt sted å drive det. Flyttingen av pasienter og personale foregikk om natten i stummende mørke, slik at de ikke skulle bli oppdaget av fiendtlige styrker. Pasientene ble lagt tett i tett på gulvet i soveposer i en buss som hadde fått knust alle vinduer, og i den iskalde vinternatten kjørte de til et tryggere sted. Denne vinteren var eksepsjonelt kald, med temperaturer ned til 40 minus.

Sigrid var også med og hentet sårede soldater ved fronten, ofte som sjåfør. For ikke å bli oppdaget av sovjetiske speiderfly kjørte de inn til frontlinjen om natten med slukte lys. Ikke sjelden opplevde hun at bakken like ved bilen ble pepret med maskingevær.

FIKK FLYKTNINGER I SIKKERHET

Etter noen måneder fikk Sigrid avløsning og reiste hjem til Norge. I 1940 kom krigen også til Norge, og det ble umulig for henne å reise tilbake til Finland. Men Sigrid ble ikke sittende hjemme med hendene i fanget. Straks etter krigsutbruddet reiste hun til de utbombede områdene på Nord-Vestlandet for å drive hjelpearbeid. Og hun ble snart dypt involvert i arbeidet til hjemmefronten.

De neste to årene arbeidet hun utrettelig for å få flyktninger over til Sverige, både motstandsfolk,

FOTO: JOHS. BØE

Nina Grünfeld, filmregissør

— SIGRID REDDET FAREN MIN TO GANGER

— Faren min hadde neppe overlevd uten innsatsen til Sigrid Helliesen Lund. Hun reddet livet hans i hvert fall to ganger, forteller filmregissør Nina Grünfeld. Hennes far, Bertold Grünfeld, var et av de 39 barna som ble hentet av Sigrid Helliesen Lund og en annen representant for Nansenhjelpen, Marie Lous Mohr, i 1939. Vesle Bertold var sju år gammel da han ble hentet i Praha og brakt til Norge. — Så reddet hun ham en gang til da hun natten til 26. november 1942 fikk varslet det jødiske barnehjemmet der han bodde om den forestående arrestasjonen av jødiske kvinner og barn, og med det bidro til at han ble brakt i sikkerhet i Sverige, forteller Nina Grünfeld.

— Jeg vet ikke om han møtte henne så mange ganger, men hun var en helt sentral skikkelse i hans liv og hans livsfortelling. Han var opptatt av både Sigrid Helliesen Lund og flere andre kvinner som viste et forbløffende mot under krigen. Uten Sigrids innsats hadde han som jødisk 7-åring, fra svært utsatte og vanskelige kår, ikke hatt en sjanse til å overleve krigen i Tsjekkoslovakia.

FOTO: A/S POLYFOTO/ ARBEIDERBLADET / ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV OG BIBLIOTEK

28. oktober 1939, etter en lang og strabasjøs reise gjennom et krigsherjet Europa, kom Sigrud Helliesen Lund og Marie Lous Mohr til Oslo Østbanestasjon med gruppen av 39 jødiske barn. Avisutklippet er fra Arbeiderbladet Fram, og på bildet av de tre damene står Sigrud Helliesen Lund i midten.

39 barn som foreldrene har måttet sende fra seg.

I dag kom flyktninge-barna fra Praha og Bratislava, og de har vært ivrige etter å komme til Norge.

Til venstre en gruppe av barna like etter at de er kommet ut av toget. Marie Lous Mohr står bølde over dem. De tre damene er fra venstre sekretæren i Nansenshjelpen, Tove Filseth, forntannen i Nansenshjelpens barnekomite, fru Helliesen Lund, og fru, Marie Lous Mohr. De to siste har hentet barna. Nederst barnas bagasje. Lengst til høire ser en brødet de har gjent.

FOTO: THEART ARCHIVE/REX / NTB

Under andre verdenskrig var det livsfarlig å være jøde i alle land som Nazi-Tyskland okkuperte. Ingen ble spart, heller ikke barn.

«Jeg hadde en svært privilegert oppvekst og liv, og følte det som en forpliktelse.»

SIGRID HELLIESEN LUND

Kilder:
Alltid underveis
av Sigrid Helliesen Lund

Norske kvinner i krig
av Mari Jonassen

Historien om Redd Barna
av Leif Larsen

Familien Lund
Hilde Vesaas
Arbeiderbevegelsens
arkiv og bibliotek
Nasjonalbiblioteket
HL-senteret

jøder og andre som var i akutt fare. Hun jobbet også hardt for å få de jødiske barna som hun hadde hentet i Praha i sikkerhet i Sverige. Arbeidet lykkes for mange av barna, blant annet for Bertold Grünfeld. Men for tre av barna var det for seint; de ble hentet av Gestapo og myrdet i de nazistiske utrydningsleirene. Dette tok hun svært tungt.

«DE SMÅ PAKKENE»

Historiene fra høsten 1942 er som hentet ut av en spenningsfilm.

25. oktober 1942 får Sigrid en anonym oppringing hjemme. En mannsstemme forteller at det skal være fest, og at de vil ha «de store pakkene». Det tar litt tid før Sigrid skjønner hva dette betyr; at jødiske menn er i fare og må gå i dekning. Utover dagen og til langt på natt farter hun og en venninne rundt i Oslo og varsler alle som er i fare. Dette blir starten på en stor redningsaksjon for jøder i Norge, og de neste dagene blir mange reddet i sikkerhet i Sverige.

En måned senere kommer det et nytt anonymt varsel. Denne gangen gjelder det «de små pakkene», som må sendes av gårde snarest. Gode råd er dyre. Det er sent på kvelden når Sigrid får meldingen, men hun kler straks på seg og løper rundt i Oslo og banker på aktuelle dører. Flyalarmen går, det er farlig å oppholde seg utendørs og gatene blir folketomme. Noen av dem hun banker på hos er redde og åpner ikke dørene sine.

Likevel fortsetter hun videre til det jødiske barne-

hjemmet. Sammen med styreren og noen gode hjelpere, blant annet legen Nic Waal, får de barna ut av sengene, og får brakt dem i dekning skjult under tepper i baksetet på flere biler. Når de blir stoppet ved en veisperring, drar Nic Waal fram legekortet sitt. Slik brøyter de seg vei og får barna i dekning. Senere blir de smuglet over til Sverige.

I 1943 måtte Sigrid og ektemannen flykte til Sverige. Her ble hun kjent med blant annet lederen for Radda Barnen.

INTERNASJONAL FREDSFORKJEMPER

Da Sigrid Helliesen Lund kom tilbake til Norge etter krigen, lå Europa i ruiner. Sigrid var klar for nye oppgaver. Det ble blant annet å starte Redd Barna og være den første formannen, som det het den gangen. Etter to års arbeid med å få i gang den nye organisasjonen ga hun stafettpippen videre.

Engasjementet for barn, og særlig for barn rammet av krig og konflikt, bar hun med seg gjennom hele livet. Som godt voksne sluttet hun seg til den pacifistiske og antiautoritære kveker-bevegelsen. Hun tok avstand fra all krig og all vold, og ble en internasjonal fredsforkjemper helt til slutten av livet.

– Jeg hadde en svært privilegert oppvekst og liv, og følte det som en forpliktelse.

Slik summerte Sigrid Helliesen Lund opp sitt livslange engasjement for andre i et intervju med NRK i 1982, 90 år gammel og fremdeles tindrende klar. ●

FOTO: NORA LIE

Nora Ingdal,
Redd Barnas utlandssjef

– FRAMHEVET ALDRI SEG SELV

Nora Ingdal, Redd Barnas utlandssjef, har lenge vært opptatt av Sigrid Helliesen Lund. Ingdal har blant annet lest memoarene hennes, og synes det er fascinerende at hun ikke på noen måte framhever egen innsats.

– Sigrid gjorde så mye, men hun snakker ikke om seg selv. Det er uvanlig i vår tid, når mange prøver å løfte fram seg selv. Hun nevner heller ikke navnet på alle de barna hun reddet. Det hun gjør, er å drive praktisk arbeid, ikke bare prate og skryte, sier Ingdal. – Hun brant for å berge barn som hadde det helt fryktelig. Og hun gjorde noe helt konkret for å gjøre det, hun risikerte sitt eget liv i mange sammenhenger.

– Hvordan er historien om Sigrid Helliesen Lund relevant for oss i dag?

– Hun var tydelig inspirert av Eglantyne Jebb, som startet Save the Children i England like etter første verdenskrig. Kampen mot krig og de fryktelige konsekvensene av krig for barn går som en rød tråd gjennom alt arbeid som de to kvinnene gjorde. Det er dette Redd Barna gjør den dag i dag: Vi redder barn.

Barna som ble reddet til Norge fra Sentral-Europas jødeforfølgelse kom rett til norsk vinter. Her aker de på Grorud.

FOTO: MARY EVANS PICTURE / NTB

Vinterkrigen i Finland var ekstremt brutal. Sigrid Helliesen Lund ledet et farlig oppdrag for Nansenhjelpen.

Da den andre verdenskrig var over, lå Europa i ruiner. Barn sultet og led. I 1948 kom barn fra blant annet Østerrike til Norge på ferie i regi av Redd Barna.

FOTO: AGNETE BRUN

Bernt H. Lund, sønn av Sigrid Helliesen Lund

– HUN VAR EN MEKTIG DAME!

Sønnen Bernt H. Lund var også aktiv i motstandsbevegelsen under krigen og ble arrestert bare 17 år gammel. Senere ble tenåringsgutten sendt til Sachsenhausen, der han overlevde fram til 1945. Bernt H. Lund er i dag 96 år gammel, og sier dette om moren:

– Hun var en mektig dame! Hun ville gjøre det beste for alle, både voksne og barn, men kanskje særlig for de minste og de svakeste. Hun hadde en sterk vilje til å arbeide med viktige saker, både i Norge og internasjonalt. Før krigen var hun opptatt av å redde jødiske barn og få dem i sikkerhet i Norge innen krigen nådde oss. Etter krigen ville hun gjøre noe for å hjelpe fiendens barn, de som hadde tapt krigen. Det var da hun engasjerte seg i og startet Redd Barna.

– Opplevde du noen gang at hun var redd da hun reiste ut på oppdrag?

– Nei, men jeg var redd for henne da hun reiste til Finland under vinterkrigen. Det var tross alt krig, og jeg var en ung gutt på 15 år. Men hun var ikke til å stoppe – hun ville gjøre en innsats. Og hun arbeidet uten tanke på seg selv.

SOM BARN **OVERLEVDE** DE 10 KRIGER

Å være barn i krig er alltid det samme,
uansett hvor i verden du vokser opp. På
de neste sidene møter du tidsvitner fra ti
kriger gjennom et helt hundreår.

FOTO: DOMINIC NAHR

ORIGINALTEKST: ANNA MAYUMI KERBER
OG MARTINA DASE

NORSK BEARBEIDELSE: PHILIP CRABTREE,
INGE LIE OG ELIN TOFT

«All krig er en krig mot barn.»

EGLANTYNE JEBB, REDD BARNAS GRUNNLEGGER

O rdene i sitatet over er like sanne og allmenne i dag som for hundre år siden. Da Save the Children ble stiftet i England i 1919 og søsterorganisasjonen Redd Barna startet opp i Norge i 1946, var verden kastet ut i kaos etter første og andre verdenskrig. Mange barn gjennomlevde store lidelser i form av krigsskader, sykdommer, hungersnød, utrygghet og fattigdom.

På de neste sidene får du et unikt møte med ti mennesker som kan bekrefte sitatet over. De har levd i ulike land og i ulike tidsperioder, men har to ting til felles: De har som barn opplevd redslene som følger en krig. Og de har fått hjelp av Redd Barna til å overleve.

De glødende engasjerte idealistene som startet Redd Barna ville gjøre en forskjell – og det gjorde de til gangs. Redd Barnas hovedfokus og mandat ble meislet ut i møte med virkeligheten på sitt mest brutale: barn skal beskyttes i krig!

Verden ser dessverre ikke bedre ut i dag. 415 millioner barn vokser i 2021 opp i krigssoner. En ny Redd Barna-rapport viser rekordmange tilfeller av grove krigsforbrytelser mot barn. Det siste tiåret er minst 25 barn blitt drept eller alvorlig skadet hver dag i ulike kriger og konflik-

ter. Samtidig jobber Redd Barnas ansatte og partnerorganisasjoner midt i stormens øye for å verne barna så godt som mulig.

Med dette som bakteppe har den prisbelønte fotografen Dominic Nahr på oppdrag av tyske Redd Barna fotografert overlevende etter noen av historiens mens kjente kriger fra 1919 og fram til i dag. Nahr og journalisten Anne Mayumi Kerber stilte seg følgende spørsmål: Hvordan overlever barn i krig? Og hva betyr det for barn at noen stiller opp for å hjelpe?

Redd Barna har kjempet for å beskytte barn fra krigshandlinger i over hundre år. Den kampen forsetter med uforminsket styrke! ●

PROSJEKTET SOM BLE BOK

I Am Alive er et reportasjeprosjekt som nå er blitt bok. Bildene og intervjuene ble gjort i løpet av 2018-2019. Alle personene er fremdeles i live, og er blitt 1-2 år eldre. Barnas navn er anonymisert. Se også www.reddbarna.no/historier/de-som-overlevde/

I Am Alive. How Children Survived a Century of Wars er utgitt på engelsk og tysk og kan bestilles fra Kerber Verlag.

Rajiya, femten dager gammel, ble født på et av Redd Barnas helsesentre i Kutupalong flyktningleir i Bangladesh. Moren tilhører den forfulgte folkegruppen Rohingya, og flyktet fra Myanmar da de ble angrepet i 2017.

”

Fred blir det først når jeg ikke lenger hører lyden av kampfly.

AMALS FAR

”

AMAL, 11 ÅR OVERLEVER SYRIAKRIGEN

Historien om Amal er spesiell. For det første, fordi møtet med denne jenta inspirerte kolleger i tyske Redd Barna til å lage de ti intervjuene. For det andre, så ville ikke Amal snakke. 11-åringen, som har opplevd krig og flukt mesteparten av livet, var så sterkt traumatisert at hun knapt åpnet munnen.

Til tross for at faren sa at hun var sjenert og kom til å nekte å bli tatt bilder av, ble fotoseansen med Amal veldig fin.

– Det var helt åpenbart at hun kommuniserte med fotografen. Nesten umerkelig poserer hun, legger hånden på hoften. En liten bevegelse bare, men det forandrer alt. Denne jenta, som vanligvis er så innelukket, viser noe av seg selv. Tristheten er der fortsatt, men det samme er en selvsikkerhet, og stolthet. Som om kameraet har gitt Amal anledning til å vise en ny side

ved seg selv, forteller Redd Barnas medarbeider Martina Dase.

Amal bor sammen med familien i en flyktningleir i Libanon, etter at de flyktet fra Homs for fire år siden. Faren forteller at hun sjelden snakker, og at hun gråter mye, mest på grunn av bestemoren som ble igjen i Syria og som hun savner. De vet ikke hvordan det går med henne.

Faren er en blid, velutdannet mann som jobber som lærer i leiren. Moren er hjertelig og tolerant. Amal har åtte søsken og de gjør det beste ut av situasjonen, gitt det alvorlige bakteppet.

– Krig er mer enn en militær operasjon. Denne krigen er en krig mot barn, sier faren. Og legger til: Fred blir det først når jeg ikke er redd for å la barna leke uten dørs. Når jeg ikke lenger hører lyden av kampfly. ●

Amals familie flyktet fra Syria fire år inn i krigen. Etter dette har de bodd under kummerlige forhold i Bekaadalen i Libanon.

Amal snakker ikke lenger. Hun er vettskremt av krigen hun har opplevd i Syria. Men hun liker å bli fotografert; da kommer smilet fram.

KRIGEN I SYRIA

Krigen i Syria har i mars i år pågått i ti år, lengre enn de to verdenskrigene til sammen. Ifølge FN har en halv million mennesker blitt drept, seks millioner er internt fordrevne og fem millioner har rømt landet. I nabolandet Libanon er nå hver tredje innbygger en syrisk flyktning.

I utgangspunktet var borgerkrigen en konflikt mellom president Bashar Al-Assads regime og ulike opposisjonsgrupper som ønsket å kaste den sittende regjeringen. I dag, ti år etter at krigen startet, er det ingen tegn på en snarlig løsning på konflikten.

DETTE GJØR REDD BARNA

Redd Barna har vært til stede i mange av landene i Midtøsten i flere tiår. I Bekaa-dalen i Libanon, der Amal og familien nå bor, har Redd Barna jobbet siden 1953. Den største prioriteten de siste årene har vært støtte til familier på flukt med tilbud om utdanning, helse og beskyttelse, samt utdeling av nødvendigheter som tepper og klær fra lokale kilder. Redd Barna hjelper familier med å forsterke de fattigslige husværene. Vi har opprettet et læresenter for førskolebarn, og støtter den lokale skolen slik at barna i flyktningleiren får utdanning.

MAWLA JAN NAZARI, 54 ÅR OVERLEVDE AFGHANISTANKRIGEN

På hele 1980-tallet var Afghanistan invadert av sovjetiske styrker. Soldatene kom for å støtte den nye, marxistiske regjeringen i Kabul samt bekjempe den islamistiske opprørsbevegelsen Mujahedin, som mottok støtte fra USA og Pakistan.

Millioner av afghanere flyktet fra sovjetiske kampplyangrep mot landsbyene, og rømte til nabolandene Pakistan og Iran. Familien til Mawla var én av disse. Som 14-åring var han blant de aller første pashtunere som kom til flyktningleiren i Pakistan.

– Det begynte med at 16 helikoptre bombet hele landsbyen. Senere kom kampplyene, de slapp store og tunge bomber. 22 mennesker i landsbyen ble drept på en dag. Ofrene var en blanding av Mujahedin, kvinner og landsbyfolk. Den dagen rømte alle fra landsbyen og gjemte seg i fjellene. Jeg gjemte meg også en stund. Samme kveld returnerte vi for å begrave de døde.

Etter bombingene bestemte familien seg for å forlate landsbyen.

– Alt vi fikk med oss var klær og litt mat. Noen hadde esler, mens andre måtte bære alt selv. Vi gikk i et tørt elveleie og over høye, steinete fjell, minnes Mawla.

Familien gikk i tre dager og to netter å komme fram til grensen til Pakistan. Noen av de gamle og syke klarte ikke gå så fort, så det tok lang tid.

– Vi var hele tiden redde for flyene og for å bli sett. Det var en stor gruppe mennesker, omkring 15 familier og 120

FORTSETTER NESTE SIDE

Mawla forteller to av de 11 barna sine om hvordan det var å vokse opp midt under den sovjetiske invasjonen, om flukten til Pakistan og om returen til Afghanistan.

”

Vi var hele tiden redde for
flyene og for å bli sett.

”

På veien fra Kabul til Jalalabad har tre unge iskremselgere tatt en pause nær vraket av en russisk tanks, ett av mange krigssymboler som står igjen etter sovjet-tiden.

Mawla arbeider i dag for den uavhengige valgkommisjonen i Afghanistan.

Det afghanske flagget vaier i vinden midt i Kabul by.

mennesker i alt. Hver gang vi hørte flydur stanset vi eslene og sto stille. Det var rådet vi hadde fått. Bare stans og ikke beveg dere. Folk som bar på metall, våpen for eksempel, dekket over slik at de ikke ga gjenskinn i sollyset.

De første dagene i flyktningleiren i Pakistan fikk flyktningene fra Afghanistan telt fra Redd Barna og andre organisasjoner. De satte opp skoler og et sykehus, først i telt, deretter i bygninger.

– Redd Barna ga barna støtte til deres utdanning. Vi fikk skrivebøker, blyant, blyantspisser og sekk å bære bøkene i. De ga oss også morsomme og fargerike bøker som ikke hadde noe med skolen å gjøre. Barn ble hele tiden oppmuntret til å lære.»

Mawla returnerte til Afghanistan i 2011. Han er i dag gift og far til 11 barn, og jobber for den uavhengige valgkommisjonen i landet. ●

DEN AFGHANSK-SOVJETISKE KRIGEN

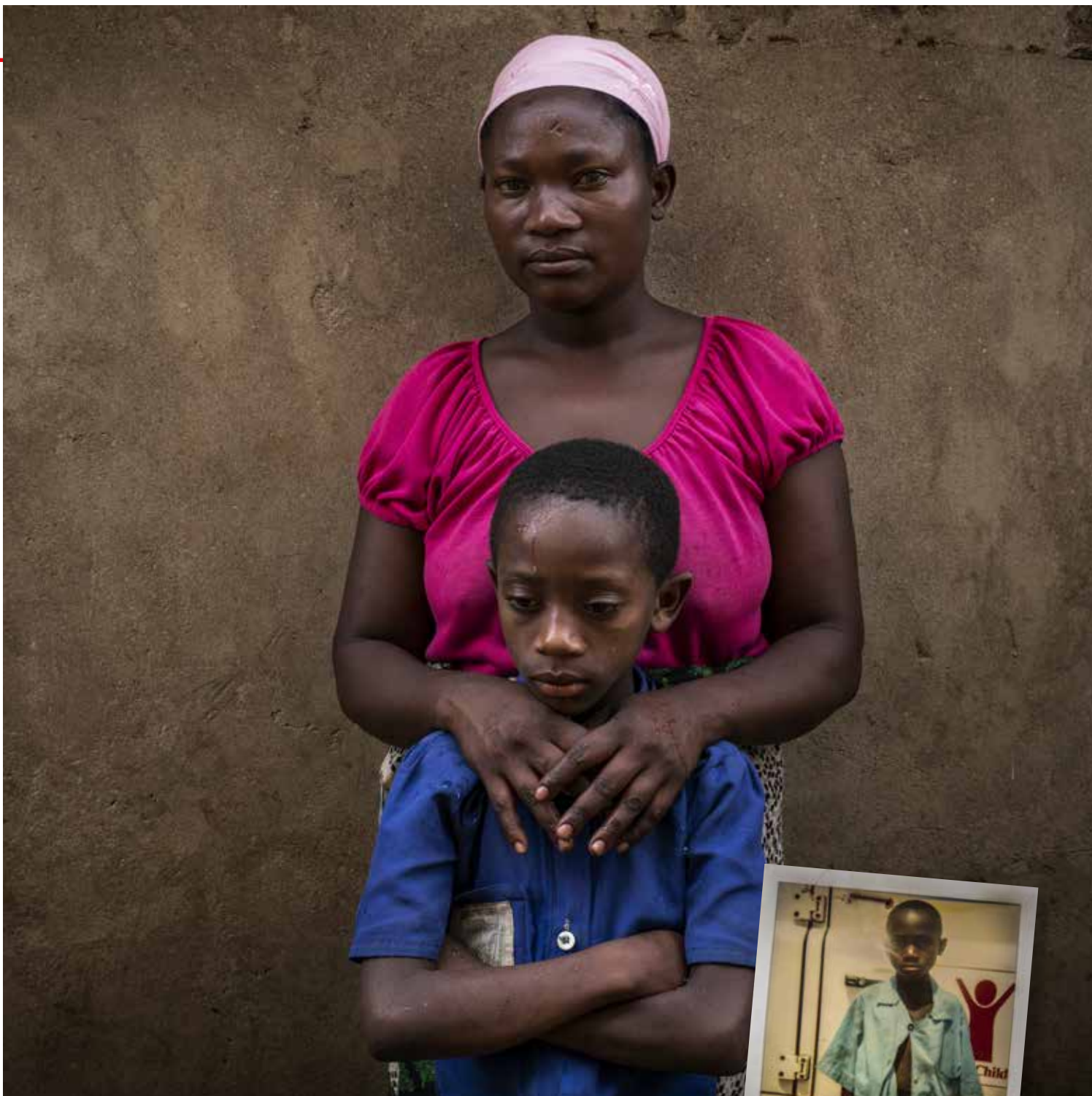
Den afghansk-sovjetiske krigen begynte i 1979 og varte i et tiår. Mer enn 1,2 millioner afghanske sivile ble drept, og tusenvis av sovjetiske soldater mistet livet. Krigen skapte om lag fem millioner afghanske flyktninger. Mesteparten av disse dro til nabolandene Iran og Pakistan. En tilsynelatende uovervinnelig supermakt intervenserte et lite naboland i det globale sør, men fikk det langt tøffere enn antatt. Etter 10 år trakk sovjeterne seg ut, uten å ha vunnet.

Etter at de siste sovjetiske troppene forlot Afghanistan, fortsatte landet å være en konfliktsone. Det er på ingen måte fred i Afghanistan, og de fleste barn som vokser opp i det krigsherjede landet i dag har aldri opplevd noe annet enn krig.

DETTE GJORDE REDD BARNA

I 1980 satte Redd Barna i gang prosjekter for de mange afghanske flyktningene i Pakistan. I begynnelsen var de viktigste prioriteringene skolegang og brønner med ferskvann.

I Haripur var det til sammen 20 leire. I begynnelsen gravde folk selv grunne brønner, og vannet var av dårlig kvalitet. Sammen med andre organisasjoner gravde Redd Barna brønner som var 15-20 meter dype. Kvinner fikk egne brønner og det friske vannet gjorde livet i leiren langt enklere.

– Jeg håper barna mine vil få et bedre liv enn jeg hadde som barn. Da jeg var bare fem år, måtte jeg ta vare på meg selv og to småsøsken. Mor og far ble borte i massakren. Men vi tre søsken overlevde.

”
Barn burde slippe
å vokse opp slik jeg
gjorde, i krig.

”

VANESSA NTAKIRUTIMANA, 29 ÅR OVERLEVDE KRIGEN I RWANDA

I løpet av 100 dager mellom april og juli i 1994 ble flere enn én million mennesker drept i Rwanda. Folkemordet ble utført av én etnisk gruppe mot en annen, med macheter, kniver og stokker.

Røttene til konflikten går tilbake i historien. Men at hutu-folket skulle slakte ned sine tutsi-naboer og ta livet av moderate hutuer som prøvde å stoppe ugjerningen, framstår fortsatt som ufattelig.

FORTSETTER NESTE SIDE

Midt i det brutale kaoset befant fem år gamle Vanessa seg. Familien følte seg truet og måtte flykte.

– Jeg ante ikke hva krig var. Moren min kom inn på rommet, vekket oss og sa: «Våk opp, vi må dra! Det er krig! Folk dreper hverandre med kniv!» Moren min plukket opp noen gjenstander og så sprang vi av gårde. Jeg husker ikke hvordan vi kom bort fra hverandre, men jeg har aldri sett henne igjen siden den dagen.

Moren knyttet skjorteermene til Vanessa og hennes to små søsken sammen, slik at de ikke skulle komme bort fra hverandre. Likevel kom barna bort fra moren.

– På veien så vi folk som var skutt. De lå i veibanen, døende. Vi marsjerte rett forbi dem, ingen brydde seg med det som skjedde rundt oss. Vi bare fortsatte å gå, minnes Vanessa.

Ifølge offisielle tall mistet 300 000 barn sine foreldre som følge av folkemordet og masseflukten. Etter krigen ble tusenvis av barn gjenforent ved bruk av polaroidbilder og omfattende leteprosesser.

Vanessa endte opp med å bo hos en familie sammen med sine søsken. Hun gikk aldri på skole og vokste opp i fattigdom. I dag er hun gift og har fire barn.

– Da jeg var ni år, hadde jeg ingen til å fortelle meg at jeg måtte gå på skolen. Ingen. Da jeg var ni år, var det ingen til å kjøpe klær eller mat. Min datter har en far og en mor. Hennes far gjør alt han kan for å få henne av gårde til skolen hver dag, og jeg lager grøt om morgenen. Jeg ordner med klærne hennes. Jeg viser henne min kjærlighet. Jeg hadde ikke noe av dette da jeg var ni år. Jeg håper at barna mine vil få et bedre liv enn jeg selv hadde.

– Krig er ille. Krig er destruktivt. Barn burde slippe å vokse opp slik jeg gjorde, i krig. Og jeg håper at barn som opplever krig har noen til å støtte og hjelpe seg. ●

Havet av polaroidbilder forteller historien om uendelig sorg. Rundt 300 000 barn mistet foreldrene sine i kaoset at det skulle bli lettere å gjenforene familiene.

– Jeg håper barna mine vil få et bedre liv enn jeg hadde, sier Vanessa.

1 million døde i 1994 løpet av hundre dagers blodbad.

RWANDAS FOLKEMORD

I løpet av bare 100 dager sommeren 1994 ble mellom 800 000 og en million mennesker drept i Rwanda. Folkemordet ble hovedsakelig begått av hutuer, som tok livet av tutsier og moderate hutuer i løpet av nesten 100 dager. Medlemmer av regjeringshæren, presidents livgarde, det nasjonale politiet og store deler av landets sivilbefolkning deltok også i massakren.

De fleste av ofrene ble drept i sine egne landsbyer eller byer, mange av sine naboer og felles landsbyboere. Militsene drepte ofrene med macheter og rifler, og i tillegg var seksualisert vold mot kvinner utbredt; anslagsvis 250 000 til 500 000 kvinner ble voldtatt under folkemordet. FN var til stede med styrker, men stod hjelpeløse og så på overgrepene og drapene. I dag har Rwanda to helligdager for å minnes folkemordet, og fornektelse eller historisk revisjonisme av folkemordet er en straffbar handling.

DETTE GJORDE REDD BARN

Redd Barna begynte å jobbe i Rwanda i 1994 som en følge av folkemordet. I samarbeid med myndighetene satte vi i gang gjenforeningsprogrammer for å samle familier som var blitt skilt fra hverandre som følge av volden. Det ble brukt ulike hjelpemidler, blant annet fotografier, for å hjelpe barn og voksne som ikke kunne lese til å finne sammen igjen.

I årene senere har vi fortsatt med prosjekter innen utdanning, beskyttelse, helse og ernæring og styrking av barns rettigheter.

rundt folkemordet i Rwanda. Redd Barna tok bilder av tusenvis av barn i håp om

Ingen vet hva som skjedde med Vanessas foreldre. Hun må leve videre med uvissheten.

”

Byen vår ble helt ødelagt.

”

MARIA CONSUELO BELTRAN, 92 ÅR OVERLEVDE DEN SPANSKE BORGERKRIGEN

Den spanske borgerkrigen utspant seg i andre halvdel av 1930-årene. Den egenrådige nasjonalisten Franco fikk støtte fra Nazi-Tyskland, og gikk til krig mot spanske republikanere og sivile borgere i eget land. En omfattende bombing av spanske byer terroriserte befolkningen og hundretusener av spanjoler flyktet fra landet.

Til sammen døde 150 000 sivile og 200 000 soldater under den fire år lange borgerkrigen. Én av dem som bodde i Baskerland, som var hardt rammet av borgerkrigen, var 8 år gamle Maria Consuelo Beltran. I august 1936 begynte bombingene av hjembyen hennes Irun. Familien flyktet til en venn som hadde en gård utenfor

byen. Også andre ganger måtte de forlate huset og søke ly under en bro i nærheten. De brukte sandsekker til å beskytte seg.

– Etter bombingene gikk livet tilbake til det normale, mer eller mindre. Folk gikk tilbake til arbeidet og barna på skolen. Men byen vår var helt ødelagt, de fleste innbyggerne hadde reist til Frankrike og de kom ikke tilbake før mange år senere, da krigen formelt var over. Grensen var stengt i årevis etterpå.

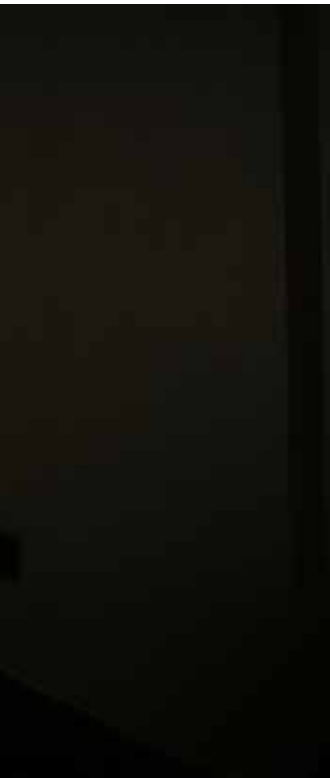
I dag er Maria 92 år og pensjonist. Hun giftet seg som 30-åring med en mann hun traff på dans, men han døde etter bare fem år av sykdom. De fikk aldri barn. ●

Bildet viser Maria og søsknene hennes. I dag har Maria god hjelp av sin niese som er som en datter for henne.

I 1936 organiserte Redd Barna utdeling av klær til barna på venstre. Siden hun hadde ny genser, ble den hun skulle få

Maria har mange erindringer både fra krigen og tiden etterpå. Hjembyen Irún var ødelagt og mange av innbyggerne flyttet bort fra de smertefulle krigsminnene. Selv ble hun værende.

a i byen Irún, blant annet av varme gensere. Maria sitter i første rekke og er nummer tre fra
tt gitt til et barn som trengte det mer.

DEN SPANSKE BORGERKRIGEN

Ble utkjempet i Spania i perioden 1936-1939. Nasjonalister (høyresiden) stod mot republikanere (venstresiden), nasjonalistene gikk til slutt av med seieren. Dette banet veien for general Francisco Franco, som ble diktator i Spania.

Det var omfattende tortur og massakrer på begge sider i den tre år lange borgerkrigen, med rundt en halv million falne. Internasjonal presse fulgte krigen tett og mange internasjonale stridende sluttet seg til en av sidene. Fra Norge var 300 frivillige med.

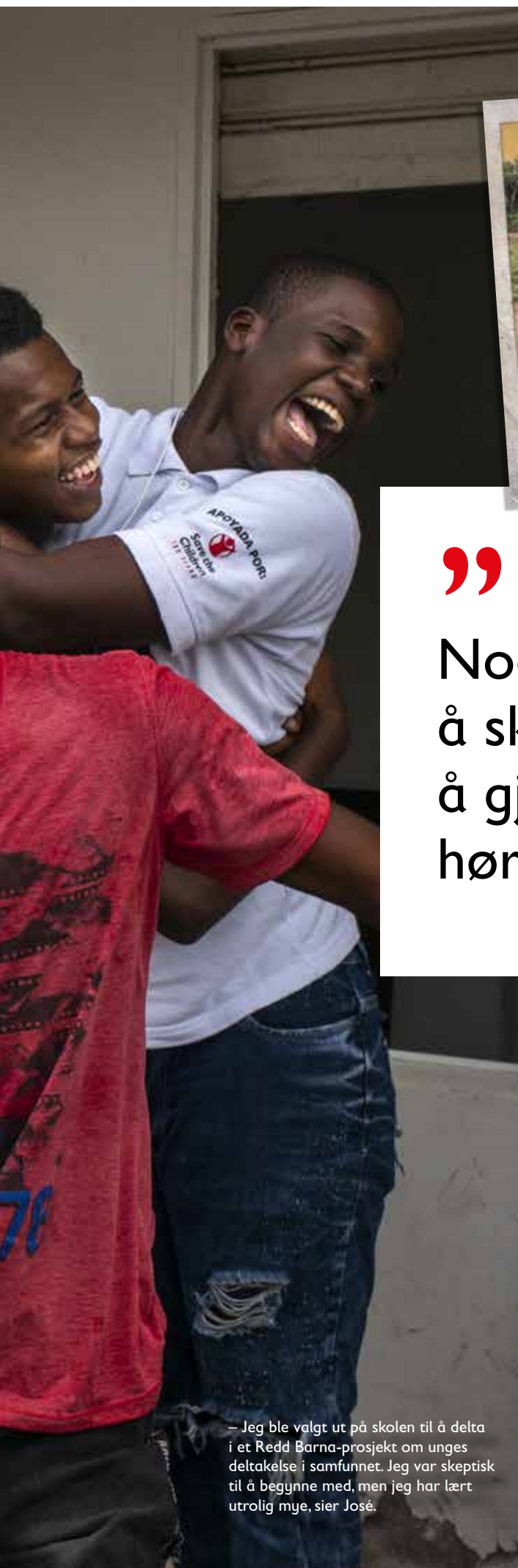

DETTE GJORDE REDD BARNA

I oktober 1936 ga Redd Barnas internasjonale kontor i Geneve en mengde klær til 150 barn i byen Irún. Det finnes fortsatt bilder den dag i dag av overrekkelsen, som byens borgermester var ansvarlig for. Maria hadde allerede en strikkegenser og fikk derfor ikke ny.

– Jeg husker øyeblikket da bildet ble tatt, etter at genserne var blitt delt ut. Jeg fikk ikke selv, for jeg hadde genser fra før. Jeg husker også at min søster måtte gi tilbake sin straks etter at bildene ble tatt, for den skulle læreren gi til et annet barn, forteller Maria.

”

Noen ganger begynte jeg å skjelve og se etter et sted å gjemme meg når jeg hørte høye lyder.

”

JOSÉ DAVID RIOS, 18 ÅR OVERLEVDE BORGERKRIGEN I COLOMBIA

José vokste opp i en liten landsby sørvest i Colombia på grensen til Ecuador, i typisk kokabuskland. Både produksjon av og handel med narkotika var utbredt i landsbyen, og en viktig del av familiens liv og inntekt. Samtidig var det åpen konflikt mellom de colombianske myndighetene og geriljagruppen FARC.

Det var helt normalt å høre skyting i gatene og uheldige sivile havnet ofte midt imellom. Som niåring havnet José i kryssild og ble truffet av skudd i begge beina og en arm.

– Jeg var på vei hjem fra skolen. Regjeringstroppene sto i åssiden for å få best mulig dekning for satellitt-telefonene sine. Så skjedde det som ble det mest traumatiske for meg. En bombe eksploderte på en soldat. Det er det verste jeg har sett, jeg ble som lammet. Da jeg kom til meg selv begynte jeg bare å løpe, det er jo det alle gjør når slikt skjer.

– Det ble mørkt. Det var noen trapper ned til en elv. Alle ville komme seg på en båt, men før jeg kom så langt ble jeg skutt av FARC. De trodde sikkert jeg var fienden, det var jo mørkt, forteller tenåringen.

I lang tid etterpå slet José med post-traumatisk stress og med å få kontroll på frykten og sinnet.

– Jeg ble valgt ut på skolen til å delta i et Redd Barna-prosjekt om unges deltakelse i samfunnet. Jeg var skeptisk til å begynne med, men jeg har lært utrolig mye, sier José.

– Jeg var redd. Jeg ville ikke bli skutt på igjen. Det var alltid det første jeg tenkte på, at jeg ikke ville bli truffet igjen. Noen ganger begynte jeg å skjelve og se etter et sted å gjemme meg når jeg hørte høye lyder, forteller José.

Sterkt skadet og med store plager flyttet José etter hvert til morens hjemsted, der han ble kjent med Redd Barnas arbeid på skolen. Prosjektet handlet om å få ungdommer til å delta i aktiviteter, bli kjent med barns rettigheter og involvere seg i samfunnet på en positiv måte.

– Jeg har lært å bli mer kritisk til det som

skjer rundt meg og engasjere meg i beslutninger som angår meg og dem som jeg er sammen med.

– Før trodde jeg som alle andre; at menn er bedre enn kvinner. Men så forsto jeg at alle er like. Det forandret helt relasjonen mellom meg og min familie og mine venner. Jeg er ikke lenger i opprør.

Nå vil José videre. Han vil studere juss, kanskje, for da kan han forandre på ting. Eller kanskje journalistikk. Og faktisk vil han gjerne bli politiker en dag. Nå har han tro på at det er mulig å forandre både seg selv og samfunnet en lever i. ●

José vokste opp midt i konflikten mellom myndighetene, opprørsgruppen FARC og paramilitære grupper. Det har på mange måter formet livet hans.

KONFLIKTENE I COLOMBIA

Starten på de mange og lange konfliktene i Colombia går tilbake til 1964. I de over 50 årene som har gått, har venstreradikale geriljagrupper (den mest kjente er FARC), høyreekstreme paramilitære grupper, kriminelle narkobander og regjeringsstyrker kjempet mot hverandre. Over 200 000 mennesker er døde, de fleste av dem er sivile. Konflikten har skapt et av verdens største flyktningproblem, med rundt fem millioner internt fordrevne.

I 2016 ble en våpenhvileavtale undertegnet mellom den colombianske regjeringen og FARC-opprørerne. President i Colombia, Juan Manuel Santos, ble tildelt Nobels fredspris for sin innsats for å bringe landets mer enn 50 år lange borgerkrig til en slutt. Men den blusser fremdeles opp med jevne mellomrom.

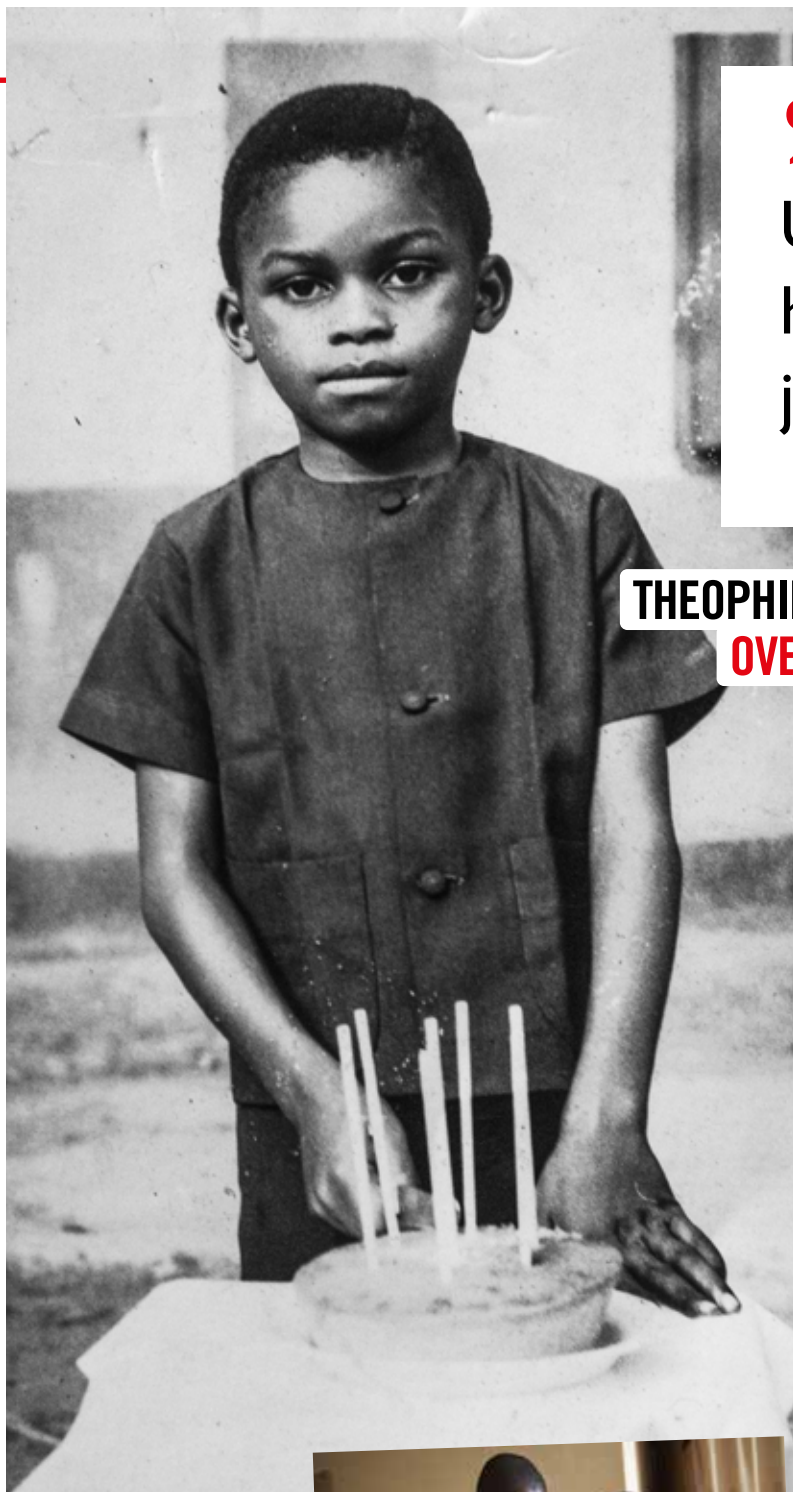
DETTE GJØR REDD BARNA

I Colombia driver Redd Barna ungdomsprojekter for å lære unge mennesker om samfunnsdeltakelse, likestilling og menneskerettigheter. Programmet fokuserer også på konkret beskyttelse av barn og unge i krig og konflikt i Colombia. Unge deltakere som José blir rekruttert som ledere, og får støtte både til å ta utdanning og til å ta en positiv rolle i samfunnet.

Redd Barna har både stasjonære og mobile barnevennlige områder der barn og unge er trygge og får leke og lære. Vi støtter fattige familier, og har et stort arbeid for flyktninger som er kommet over grensen fra nabolandet Venezuela.

José og vennene hans har møte i en ungdomsgruppe med utspring i Redd Barna. Her lærer de ikke bare Redd Barnas grunnleggende prinsipper, men også å ta vare på hverandre.

”

Uten hjelpen fra nødhjelpsarbeidere ville jeg aldri overlevd.

”

THEOPHILUS CHUKWUEMEKA AMADI, 54 ÅR OVERLEVDE BIAFRAKRIGEN I NIGERIA

– Jeg var omtrent tre år da krigen startet. Jeg husker fortsatt godt noe av det som skjedde, selv om jeg var liten. Jeg husker at folk løp og søkte ly fra luftangrep mens de prøvde å gjemme seg for soldatene. Og at det ikke fantes mat.

Mange mennesker forbinder Biafra med den omfattende hungersnøden som rammet deler av den nigerianske befolkningen på slutten av 1960-tallet og inn i 70-årene. Biafrakrigen startet som en borgerkrig mellom regjeringen i Nigeria og utbryterstaten Biafra sørøst i landet, en stat som ikke lenger eksisterer.

Matmangelen ga barn en sykdom som heter kwashiorkor. Emeka – som han kalles av venner – overlevde, men det gjorde ikke lillebroren. Han takker den medisinske behandlingen han fikk fra nødhjelpsorganisasjonene som kom til da tragedien ble kjent.

– Mange ble syke. Jeg ble også rammet. Jeg ble svært syk. Jeg hadde en sykdom på grunn av alvorlig underernæring. På den tiden var det en dødelig sykdom. Hvis noen fikk den, betydde det vanligvis at de kom til å dø, forteller Theophilus i dag.

Theophilus forteller at barna i landsbyen var så desperate etter mat at de til og med fanget firfisler, som ble stekt og fortært. Det var det nærmeste de kom kjøtt og med proteiner. Mangel på proteiner utløste en sykdom som tok livet av flere hundre tusen mennesker.

I dag er Theophilus Amadi godt utdannet og arbeider ved det nasjonale krigsmuseet.

– Jeg arbeider for at folk ikke skal glemme den fryktelige krigen som tok livet av så mange, både voksne og barn. Jeg vil sikre at neste generasjon – blant dem mine egne fire barn – skal kunne bygge en framtid uten krig og konflikt. ●

Theophilus var nær ved å dø av underernæring under Biafrakrigen. I dag sørger han for at hans egne barn får nok næring, og at de lærer hva som skjedde under krigen som tok livet av mange barn.

BIAFRAKRIGEN

Varte i perioden 1967–1970 og var en borgerkrig mellom Nigeria og utbryterstaten Biafra. Konflikten handlet om politikk, økonomi, kultur og religion i multietniske Nigeria.

Det anslås at mellom 500 000 og 3 millioner mennesker døde, svært mange på grunn av sult.

DETTE GJORDE REDD BARN

Mens Biafrakrigen pågikk reiste mange utenlandske leger, sykepleiere og nødhjelpsarbeidere til leirene for å bistå sine nigerianske kolleger og hjelpe de alvorlig underernærte barna og voksne. I 1968-69 ble mat og medisinsk behandling prioritert. Fram til 1970 ble det satt i gang et eget program for foreldreløse barn. Etter krigen ble det et vanskelig og viktig arbeid å gjenforene familier som var blitt skilt fra hverandre i krigsårene.

I denne perioden kalte Redd Barna i Nigeria seg Den internasjonale Unionen for barns velferd, og jobbet tett med Røde Kors og Kirkenes Verdensråd.

”

Vi diskuterte
ikke krigen,
det var tabu.

”

ERICH KARL, 107 ÅR
OVERLEVDE FØRSTE VERDENSKRIG

Da første verdenskrig brøt ut i Europa i 1914 var Erich Karl bare ett år gammel, en liten gutt i en fattig familie i det som da ble kalt Weimarrepublikken. Faren var soldat og moren vasket klær og lagde mat for velstående familier for å tjene penger til Erich og de fem søsknene.

– Hjemme snakket vi ikke mye om krigen. Vi ble oppdratt til å være politisk bevisstløse. «La politikken være. Den hjelper oss ingenting», sa mine foreldre hver eneste dag. Krigen var et tema vi rett og slett ikke diskuterte, det var tabu, forteller Erich.

På slutten av den første store verdenskrigen var situasjonen i Tyskland dramatisk. Særlig var mangelen på mat prekær, og hver eneste dag døde 800 mennesker av sult. Tyskland, som før og under krigen ble utsatt for økonomiske sanksjoner av de allierte, fikk nå kjenne på sult-bloka-den. Erich overlevde 1. verdenskrig fordi Redd Barna sørget for skolemåltider til ham og andre barn som sultet i Tyskland.

Minnet om deilig, varm sjokolade sitter som spikret:

– Vi fikk den varme sjokoladen av damer som hadde på seg forklær. Det var ikke alle som fikk, bare de som trengte det mest eller som kom fra store familier ble valgt ut. Det var sjokolade som vi kunne drikke, det ga ernæring slik at barna fikk igjen litt energi.

– Jeg hadde alltid med meg en blikk-kopp hjemmefra. Den var festet til sekken min, ved siden av svampen. Den gangen brukte vi fortsatt tavler til å skrive på, minnes 107-åringen.

I mellomkrigsårene flyttet familien til Berlin, der han fremdeles bor. Erich utdannet seg til finmekaniker og fikk jobb i Siemens, der han jobbet hele yrkeslivet med unntak av krigsårene på 1940-tallet.

– Vi må identifisere oss med mennesker i nød, sier Erich i dag. Når han står på balkongen sin i Berlin, ser han rett bort på en flyktningleir som er opprettet i nabolaget. ●

Dette bildet er det eneste Erich Karl har fra ungdomstiden

Erich Karl er en av de siste i live som har opplevd den første verdenskrigen.

FØRSTE VERDENSKRIG

Varte i perioden 1914–1918. To allianser stod mot hverandre: Frankrike, England, Russland og USA på den ene siden og Tyskland, Østerrike-Ungarn og Det osmanske riket (i dag i hovedsak Tyrkia) på den andre siden. Krigen spredte seg etter hvert til andre kontinent.

Flere teknologiske nyvinninger ble tatt i bruk: blant annet fly, tanks, ubåter og giftgass. Dette førte til at den første verdensomspennende og moderne krigen ble så dødelig.

Rundt 18 millioner sivile og soldater ble drept. Etter at krigen var avsluttet, ble den tapende part ilagt store erstatninger, som førte til ytterligere nedgangstider og førte til sult. Eglantyne Jebb var rystet over tilstanden til barna og startet Redd Barna for å hjelpe «fiendens barn».

DETTE GJORDE REDD BARNA

Redd Barnas britiske grunnlegger Eglantyne Jebb delte ut informasjon til offentligheten i London om den desperate situasjonen som hadde rammet «barna av fienden» i Tyskland og Østerrike. Hun begynte å samle inn penger og skepsisen blant briter snudde fort etter at hun dokumenterte barnas forvilede situasjon med bilder. Dette ble starten på Save the Children, som i dag er verdens største uavhengige barneorganisasjon. På norsk er organisasjonen navn Redd Barna.

På det meste fikk én million barn et varmt skolemåltid hver dag i Tyskland og Østerrike etter krigen. Kvekerne startet matutdelingen og fikk snart støtte fra Redd Barna. I tillegg til maten ble varm sjokoladedrikk, rundstykker og tran delt ut i flere år under og etter krigen.

RØDE KHMER

Røde Khmer styrte Kambodsja 1975–1979, og vil særlig bli husket for massebordene som regimet igangsatte. Rundt 600 000 mennesker ble henrettet, og mange slått i hjel på tusener av henrettelsesplasser, «dødsmerkene».

Under ledelse av Pol Pot forsøkte Røde Khmer å gjennomføre en av de mest drastiske revolusjoner verden har sett. Målet var et maoistisk bondesamfunn, fritt for enhver vestlig påvirkning. 12–15 timers arbeidsdager og lite mat førte til massedød. Personer med tilknytning til det gamle regimet og intellektuelle ble systematisk likvidert.

Forskere anslår antall dødsofre til mellom 1,5 og 2 millioner i løpet av Røde Khmers 44 måneder lange styre.

DETTE GJORDE REDD BARNA

Redd Barna har arbeidet i Kambodsja siden 1970, det vil si før Røde Khmer angrep hovedstaden og landet. I årene 1975–79 måtte organisasjonen stanse prosjektene sine i Kambodsja, men fortsatte i leirene i Thailand, dit mange kambodsjanere flyktet.

Redd Barna har i årene etter Røde Khmer hjulpet familier med å komme i gang igjen med livene sine i Kambodsja. Etter hvert har arbeidet blitt utvidet til å omfatte utdanning, helse og barns rettigheter.

Av en storfamilie på 35, var de bare fem som overlevde Røde Khmers grusomheter.

Historien om vennskapet mellom Redd Barna-medarbeideren Anne Watts og tenåringsjenta Ly er rørende. De holder fremdeles kontakt, 40 år etter at de møttes i en flyktningleir på 1970-tallet. Bildet er tatt i 1979.

Vichuta Ly i midten, moren til høyre på bildet.

I dag har Ly flyttet tilbake til Kambodsja. Hun er blitt en kjent advokat som kjemper for kvinner og barns rettigheter.

”

Storesøsteren min
døde av utmattelse
og sykdom.

”

VICHUTA LY, 54 ÅR OVERLEVDE RØDE KHMER I KAMBODSJA

Vichuta Ly var en blid 9 år gammel jente med stor familie den aprildagen i 1975 da Røde Khmer tok makten i Kambodsja. Etter fire år med tvangsarbeid og tvangsforflytning hadde kun 5 av 35 familiemedlemmer overlevd.

– Storesøsteren min døde av utmattelse og sykdom. Hun døde like foran øynene mine. Dette klarer jeg aldri å glemme, forteller Ly.

I årene 1975-79 var Pol Pot leder for Røde Khmer. Hans visjon var en kommunistisk landbruksstat og hæren hans angrep særlig dem med utdanning og akademiske yrker.

Resultatet var et av historiens verste massedrap. 1,7 millioner mennesker antas å ha sultet i hjel, omkommet av utmattelse eller regelrett blitt torturert i hjel. Pol Pot stengte landet og beordret millioner av mennesker å forlate hovedstaden Phnom Penh og gå ut i landsbyene for å dyrke mat og bli selvforsynt. Han forbød kulturelle og religiøse aktiviteter, eller at noen skulle ha eiendeler eller eie land.

Som alle andre ble Ly tvunget til å jobbe i rismarkene og hjelpe til med å konstruere demninger. Gang på gang måtte de vandre lange strekninger til nye landsbyer. Som 12-åring ble hun rekruttert som barnesoldat og lært opp til våpenbruk. På dagtid dyrket hun ris, på nattetider var hun vakt.

– Vi begynte arbeidet klokka fem om

morgenen, og fortsatte til klokka 1 om natten. Hvis du ville treffe slektninger, måtte du be om tillatelse. Men du måtte begrense deg, for ellers ble du kalt lat. Og late mennesker fortjente ikke å leve.

– Alle måtte gjøre det samme arbeidet, både menn og kvinner, unge og gamle. De ville ha likhet mellom kjønnene. For å bygge en demning måtte jeg bære den samme vekten som en mann. Det gikk jo ikke. Det var også grunnen til at min søster døde.

I 1979 klarte Ly å rømme til Thailand og ble gjenforent med moren og den ene søsteren i en flyktningleir. Her møtte hun også den britiske sykepleieren Anne Watts som arbeidet for Redd Barna. Hjelpearbeideren ga henne en engelsk ordbok, og skoleflinke Ly lærte seg raskt det nye språket.

Ly og de få i familien som overlevde de grusomme årene under Røde Khmer fikk opphold i Canada, der Ly har utdannet seg til advokat og nå arbeider for å hjelpe kvinner og barn i katastrofer.

– Uten Redd Barna og givergleden til mange mennesker rundt om i hele verden, kunne vi ikke ha reddet barn. I dag bruker jeg selv min kunnskap om barn og prøver å hjelpe til på ulike måter, sier Vichuta Ly. Hun og Anne Watts har fremdeles kontakt, over 40 år etter at de møttes første gang. ●

”

Tanken på at det var mennesker som ville hjelpe oss har aldri forlatt meg.

”

EVELYNE BRIX, 87 ÅR OVERLEVDE ANDRE VERDENSKRIG

Berlin var et farlig sted å være under den andre verdenskrig, særlig etter at de allierte styrkene trappet opp bombingene mot slutten av krigen. Evelyne Brix var under krigen elev ved en grunnskole i bydelen Lichtenberg. Familien måtte ofte løpe til tilfluktsrommet i kjelleren, og etter hvert var bombingene så intense at hun ble sendt ut av Berlin sammen med andre skolebarn på et evakueringsprogram som Hitlers regjering organiserte. Evelyne havnet i Lazne Letiny i dagens Tsjekkia.

– Jeg hadde hjemlengsel i begynnelsen. Det var tøft, men vi skrev brev til hverandre. Vi gikk på skole og det var rutiner gjennom dagen, forteller Evelyne.

To år senere, i 1945, var russiske tropper på frammarsj og barna ble sendt tilbake til Tyskland til fots. De gikk to mil hver dag og bodde i landsbyer om kveldene.

– Jeg kjenner godt den vonde følelsen

av å gå sulten og aldri ha nok mat, sier Evelyne.

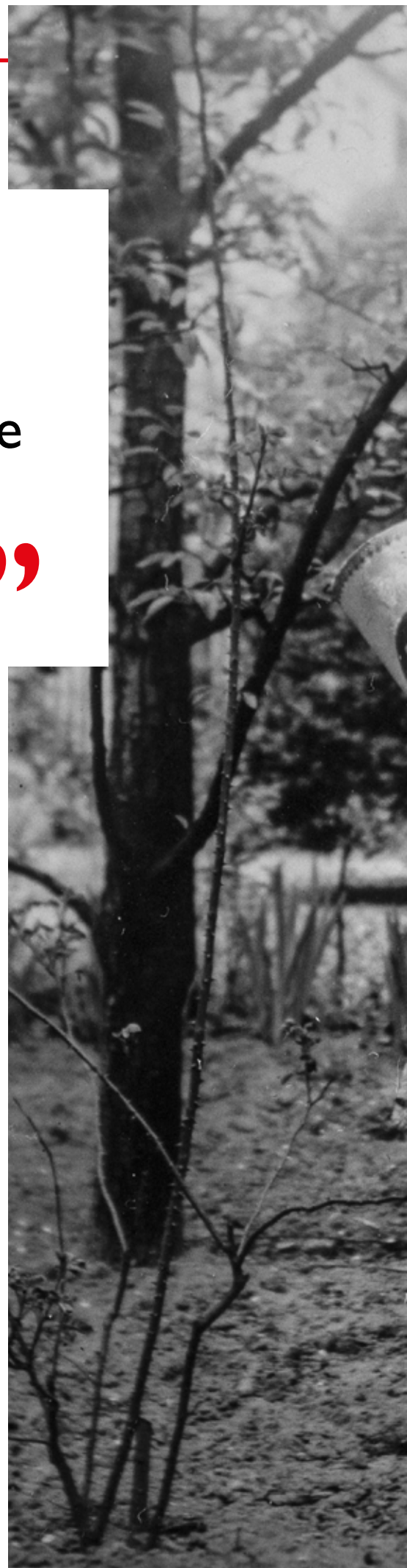
Nok en verdenskrig var over, og nok en gang var tyskerne den tapende part. For familier var det en kamp for å finne nok mat og etablere seg igjen etter de vanskelige årene.

Evelyne glemmer ikke Redd Barnas utdeling av mat:

– Jeg husker fortsatt den deilige nuddsuppen med god kraft og kjøtt. For oss føltes det som en fest hver eneste gang. Den ene dagen fikk vi et varmt måltid, den neste var det varm sjokolade og påsmurte rundstykker.

– Jeg var utrolig glad for maten vi fikk. Det satte virkelig sitt preg på meg. Tanken på at det var mennesker som ville hjelpe oss har aldri forlatt meg. De måtte ikke hjelpe oss. Tross alt var vi fienden. ●

Da Evelyne kom tilbake til Berlin etter krigen, var byen lagt i ruiner. Skolemåltider ble organisert av Redd Barna over hele Tyskland. «De behøvde ikke hjelpe oss. Vi var tross alt fienden».

Evelyne Brix i nabolaget i Berlin der hun vokste opp. Under den andre verdenskrig ble hun evakuert til Tsjekkoslovakia sammen med klassekameratene sine.

Her er Evelyn fotografert sammen med søsknene sine. Hun var evakuert ut av Berlin i to år. Gjentatte bombingene av den tyske hovedstaden gjorde det farlig for sivile å bli værende i byen.

DEN ANDRE VERDENSKRIG

Andre verdenskrig varte fra Nazi-Tysklands invasjon i Polen i 1939 til kapitulasjonen i 1945. Den utviklet seg til den mest omfattende og ødeleggende krig i historien, og den ble langvarig.

Andre verdenskrig rammet sivilbefolkningen i enda sterkere grad enn den første. Hele folkegrupper ble forsøkt utryddet av politiske grunner; ikke minst gikk det ut over jødene som ble forsøkt tilintetgjort som folkegruppe. Sivile, motstandsfolk og krigsfanger ble myrdet, og mange drept ved bombeangrep.

Tallene er høyst usikre, men det antas at minst 70 millioner mennesker mistet livet.

DETTE GJORDE REDD BARNA

Etter at Tyskland hadde overgitt seg i mai 1945, kom Redd Barna igjen i gang med nødproviant til de mange desperate og utsultede familiene og barna. Denne gangen var også norske Redd Barna involvert, sammen med svenske og britiske kolleger. Det viktigste de gjorde var å bygge suppekjøkken mange steder, som kom befolkningen til gode. Mens krigen pågikk hadde Redd Barna dessuten lansert egne prosjekter som tok vare på de spesielle behovene til sårbare barn, mennesker på flukt og papirløse personer.

Den tungt demilitariserte sonen mellom Sør- og Nord-Korea.

Sør-koreanske flagg er plassert inne i piggrådgjerdet i den demilitariserte sonen.

KOREAKRIGEN

Koreakrigen var en krig mellom Nord- og Sør-Korea som varte fra 1950 til 1953. Krigen brøt ut da Nord-Korea gikk til angrep på Sør-Korea. Anslagene over antall dødsofre varierer, men vi kan regne med minst to millioner blant sivilbefolkningen, opptil to millioner militære fra begge sider samt 30 000 amerikanere.

Dagens demilitariserte sone følger fronten under Koreakrigen da våpenhvileavtalen ble signert. Grensesonen er fortsatt et av de mest spenningsfylte steder i verden.

DETTE GJORDE REDD BARNA

Fra 1953 støttet Redd Barna familier og barn med mat, klær, skolemateriell og medisiner. I tillegg startet amerikanske Redd Barna et sponsorprogram der privatpersoner kunne gi direkte støtte til et krigsbarn. Slik kom Yong Woong i kontakt med Naomi Middaugh som betydde mye for ham i svært mange år. Den amerikanske kvinnen sendte skolemateriell og en båndopptaker, og det gikk brev og opptak fram og tilbake mellom Sør-Korea og USA helt inn i 80-årene.

12 år gamle Jo Yong-woong fotografert sammen med moren i 1956.

”

Vi hadde bare et teppe
å gjemme oss under da
det falt bomber.

”

JO YONG-WOONG, 76 ÅR OVERLEVDE KOREAKRIGEN

Jo Yong-woong var bare fire år da krigen mellom Nord-Korea og Sør-Korea startet. Familien flyktet i 1950 til Incheon, en havneby nord i Sør-Korea. To år senere ble den vesle gutten vitne til et av krigens største slag da amerikanskledede tropper tok tilbake byen fra nordkoreanerne.

– Vi skjønnte ikke hva som skjedde, hvordan krigen utviklet seg, eller hvem som gjorde hva. Det var vanskelig for meg å forstå noe av det. Vi hadde bare et teppe å gjemme oss under da det falt bomber. En dag falt det pamfletter fra himmelen, som hadde blitt droppet ned fra fly. Jeg kunne ikke lese, men de voksne sa at FN-styrkene ville gjeninnnta byen, minnes han. Han forteller om en opprevet og fattig familie der mor tok dagarbeid for å få endene til å møtes og far nesten aldri var hjemme. Han var soldat og tok ikke vare på familien.

Jo Yong-woong var vitne til kampene over byen Incheon da han var seks år gammel. Han vokste opp i stor fattigdom, men fikk utdannelse og har skapt seg et godt liv.

– Far skrev ikke engang brev. Han var sikkert for travel, sukker 76-åringen.

Koreakrigen varte i tre år (1950–53). Krigens delte den koreanske halvøya mellom nord (støttet av Sovjetunionen og Kina) og sør (støttet av USA og FN). Ni millioner mennesker ble fordrevet fra hjemmene sine, inkludert to millioner barn. 2,5 millioner sivile og 1 million soldater mistet livet. Delingen var dypt tragisk for millioner av familier som bodde på begge sider av grensen.

– På den tiden var vi alle fattige, men jeg følte meg ikke fattig. Jeg fikk skolemateriell takket være frøken Middaugh, som jeg fikk kontakt med gjennom Redd Barna. Hun var som en reservemor for meg, min amerikanske mor. Hun var der slik at jeg aldri ble lei meg, sier Jo Yong-woong. Han utdannet seg som voksen til dyrlege og tok en doktorgrad i faget. ●

Akkurat her, der ferjene legger til, landet de allierte styrkene i september 1950.

VERDEN BLIR STADIG FARLIGERE FOR BARN

«Barn er spesielt utsatt når eksplosive våpen tas i bruk.»

BIRGITTE LANGE,
GENERALSEKRETÆR I REDD BARN

– Utviklingen går dessverre i helt gal retning. Gjennom det siste tiåret har FN verifisert mer enn 200 000 grove forbrytelser mot barn i konfliktsoner.

TEKST: BRAGE BERGLUND

Birgitte Lange, generalsekretær i Redd Barna, har god grunn til å være bekymret. Det siste tiåret har minst 25 barn i snitt blitt skadet eller drept i krig og konflikt hver eneste dag, viser en ny rapport fra Redd Barna. Det vil si at barn drepes og lemlestes, voldtas, kidnappes, rekrutteres som barnesoldater, angripes på skoler og sykehus og nektes tilgang på humanitær hjelp.

Det er kritisk og høyst alarmerende at dette skjer i så stort omfang, sier Lange.

GROVE FORBRYTELSE

En skulle kanskje tro at verden hadde lært etter de siste hundre årene, der den ene krigen har avløst den andre. Og der barna har blitt hardt rammet. Men nei.

I 2019 registrerte FN over 26 000 grove forbrytelser mot barn som vokser opp i konfliktsoner. Året ble dermed det året med høyest antall FN-verifiserte forbrytelser begått mot barn i krig og konflikt siden kartleggingen av disse overgrepene begynte. Dette viser en rapport som ble lagt fram av Redd Barna i 2020.

I rapporten går det fram at om lag 426

millioner barn bor i et konfliktområde i verden. Det er en økning på rundt ni millioner fra året før. Ifølge Redd Barnas analyse av FN-tall har minst 93 236 barn blitt drept eller lemlestet i et konfliktområde de siste ti årene.

Bare i 2019 ble det registrert mer enn 10 000 tilfeller der barn ble lemlestet eller drept, og over en tredjedel av dødsfallene skyldtes eksplosive våpen som landminer, raketter og granater. Slike våpen har særlig rammet barn i land som Afghanistan, Syria, Irak og Jemen.

Ifølge Action on Armed Violence utgjør sivile 90 prosent av de som blir drept av eksplosive våpen i bebygde områder.

– Barn er spesielt utsatt når eksplosive våpen tas i bruk. Det skyldes rett og slett at de har små kropp, som gjør dem mer sårbare. De siste årene har vi sett at væpnede konflikter i større grad har flyttet seg dit barna er, og det har vært en økning i bruken av eksplosive våpen i tettbebygde strøk hvor barn og familier bor og oppholder seg, sier Lange.

KREVER STANS I VÅPENSA

I seks år har krigen herjet i Jemen. Skoler, sykehus, lekeplasser og hjem har blitt bombet, barn drept og humanitære behov er enorme. Alle krigens parter har begått flere grove menneskerettsbrudd og brutt internasjonal humanitær rett.

På samme tid har Norge solgt våpen og militært utstyr verdt over 800 millioner kroner til Saudi-koalisjonen som kriger i Jemen. Redd Barna har vært sterkt kritisk til dette, og ment at kontrollen av eksporten fra Norge ikke er god nok. Mesteparten av eksporten har riktignok blitt stanset de siste årene, men hverken regjeringen eller flertallet på stortinget har gjort noe for å bedre kontrollen av norsk våpeneksport eller granske den eksporten som har skjedd.

– Det var både nedslående og forløsende å lese Riksrevisjonens rapport i starten av februar som retter skarpe kritikk av myndighetenes manglende kontroll. Rapporten dokumenterer godt det vi i Redd Barna og sivilsamfunnet har sagt lenge: Norsk våpeneksportkontroll fører til risikabel og uansvarlig eksport, sier Birgitte Lange. Hun legger til:

– Nå er det tid for politisk endring. Vi har bedt om at all eksport til de krigende partene i Jemen settes på vent til Stortinget og regjeringen har skjerpet kontrollen, og vi krever at myndighetene umiddelbart starter granskingen av materiellet som allerede er solgt. ●

UNIK SJANSE I FN

Norge har nå tatt plass i FNs sikkerhetsråd. Sammen med USA, Russland, Kina og 11 andre land skal Norge utforme felles global sikkerhetspolitikk de neste to årene. Norge skal lede arbeidsgruppen for barn og væpnet konflikt.

– Hvordan barn beskyttes har stor betydning for fred og forsoning,

retur og gjenoppbygging, og for å forebygge konflikt. Jeg er glad for muligheten til å lede den viktige arbeidsgruppen for barn og væpnet konflikt, sier FN-ambassadør Mona Juul til Redd Barna.

Norge får et spesielt ansvar i rådet som såkalt pennfører for konflikten i Afghanistan og for humanitært arbeid i Syria.

– Dette betyr at Norge kan gjøre en livsviktig forskjell for barn

som vokser opp i disse langvarige konfliktene, sier Birgitte Lange.

– Vi håper Norge bruker sin unike sjanse og sin rolle de neste to årene i sikkerhetsrådet godt, ikke bare til å styrke beskyttelsen av barna, men også til at barns stemmer blir hørt og tatt hensyn til i pågående fredsforhandlinger, og i arbeidet for å beskytte sivile i de to landene, sier Lange.

FN-ambassadør
Mona Juul

TEKST: PHILIP CRABTREE

Shogofa står sammen med lillesøster utenfor familiens telt i Mazar-e Sharif i Afghanistan. Familien har flyktet fra hjemstedet sitt etter at huset deres ble truffet av en rakett. Shogofa fikk alvorlige hodeskader, og fingrene hennes ble delvis ødelagt. Tre små brødre ble drept på stedet.

– Vi vet mye om hva barn trenger for å utvikle seg; ikke minst hvor viktig trygghet er, sier psykologspesialist Heidi Wittrup Djup. Bildet er fra et flyktningmottak i Serbia.
Foto: Tatjana Ristic/REDD BARNA

- BARNA TRENGER OSS PÅ SIN SIDE

– Den viktigste måten å hjelpe barn på, er å gi dem en opplevelse av å høre til; en meningsfull hverdag. De trenger oss på sin side!

TEKST: KRISTIN SOMMERSETH

Psykologspesialist Heidi Wittrup Djup (37) har møtt mange barn og familier som har opplevd store traumer. Hun er en sterk og modig stemme for barn på flukt.

– Fortsatt lever små barn med rett til norsk statsborgerskap i farlige og skadelige interneringsleirer i Syria, og tusenvis av barn og familier er i stor nød i flyktningleirer i Europa. Engasjementet mitt kommer herfra, og gjennom de barn og unge jeg selv har jobbet med, sier Heidi Wittrup Djup.

TRYGGHET ER VIKTIGST

– Vi vet mye om hva barn trenger for å utvikle seg; ikke minst hvor viktig trygghet er. Barn trenger at de voksne rundt dem også er trygge. Dette ser vi tydelig på de barna som kommer til Norge, selv om det er store individuelle forskjeller. Noen barn har blitt skjermet for krigens brutaliteter, og foreldrene har klart å beskytte dem. Andre barn har sett brutaliteten med egne øyne, og har fryktelige opplevelser med seg i bagasjen, sier Djup.

Når barn og familier på flukt kommer til Norge, har de håp og tro på at livet vil bli godt.

– De som kommer som overføringsflyktninger har en avklart situasjon, og blir bosatt direkte i en kommune. Barna kan ta fatt på hverdagen og veien framover, og ta del i barnehage, skole og på fritidsaktiviteter. Det er viktig for den psykiske helsen og for anledningen til å oppleve mestring og fellesskap. Den viktigste måten å hjelpe folk på, er å gi dem en opplevelse av å høre til, en meningsfull hverdag. Noen trenger selvfølgelig behandling, men vi må aldri glemme hvor mye helsehjelp som ligger i å gi folk gode, trygge liv, sier Djup.

USIKRE PÅ FRAMTIDEN

Av denne grunn er Djup svært bekymret for belastningen mange år på asylmottak representerer, og hva det gjør med barn og unge å leve med usikkerhet for framtiden over lang tid. Mange erfarer også gjen-

FAKTA OM HEIDI WITTRUP DJUP

- Psykologspesialist og daglig leder ved Klinikken for krisepsykologi i Bergen.
- Mye brukt foredrags- og kursholder innenfor temaer som flyktninghelse, kriser og traumer.
- Sentral representant i Norsk psykologforenings Menneskerettighetsutvalg (MRU).
- Jobbet tidligere med flyktninger i Bergen kommune. Arbeider nå som barnefaglig sakkyndig.

tatte flyttinger fra mottak til mottak, og får aldri slått nok rot til å kunne skape en meningsfull hverdag.

– Disse barna lurer på hvordan framtiden deres blir, og har store bekymringer for seg selv, søsken og sine foreldre. Selv om de lever i fred, mangler de den tryggheten og forutsigbarheten vi jo vet er så utrolig viktig for vår psykiske helse og framtidstro, sier hun.

Da Djup jobbet med flyktninger i Bergen kommune, ble hun spesielt opptatt av enslige mindreårige asylsøkere. De altfor unge menneskene som har blitt påført så mye, mistet så mye og gått glipp av så mye – uten nærhet til trygge voksenpersoner.

– Vi vet at enslige mindreårige har høyere risiko for og forekomst av psykiske helseplager. De trenger tett oppfølging og støtte i hverdagen – fra noen de stoler på i en kontekst hvor de er trygge. Med tanke på hvor vanskelig mange av dem har det, er det for meg en skandale at enslige mindreårige mellom 15 og 18 år ikke ivaretas av barnevernet, slik alle andre mindreårige uten omsorgspersoner blir. Det er en diskriminerende praksis som vi har høstet kritikk for, også fra internasjonalt hold.

BARN RAMMES AV POLITIKKEN

Psykologspesialisten har også engasjert seg i saker hvor barn rammes av utvisningssaker mot en av foreldrene, ofte fordi det ble gitt uriktige opplysninger for mange år siden.

– Barna må bære konsekvensene av foreldrenes valg. Jeg har møtt barn som synes det er vanskelig å lære om barnekonvensjonen på skolen, fordi de opplever at den ikke gjelder for dem. Retten til familieliv er uoppnåelig for dem. De føler staten i stedet påfører dem en stor sorg, sier Djup.

Hun mener at myndighetene fører en asylopolitikk som skal gjøre det lite attraktivt å komme hit, og at det i mange saker er barna som må betale prisen for at staten skal få tydeliggjort sine innvandringsregulerende signal.

– Folk vil alltid flykte fra krig og konflikt. Folk vil

flykte fra matmangel og naturkatastrofer. Folk vil alltid forsøke å skape bedre liv for seg selv og sine barn. Det er ingen som sier vi skal ta imot alle, men vi må klare å ha en sivilisert samtale om hvilket ansvar vi må ta, og hvordan vi som anstendig samfunn skal behandle dem som kommer hit. Særlig når uskyldige barn blir berørt.

TØFT Å STÅ I DEBATTEN

Heidi Wittrup Djup har opplevd hvordan det er å stå i stormen i flyktning- og asyldebatten. Da hun gjennom 2019 tok til orde for å hente de norske barna i Al Hol-leiren sammen med sine mødre, fikk hun meldinger i innboksen og på telefonen om at hun var en landssviker og en IS-fantast, og at hun burde holde seg innendørs.

Men mest av alt fikk hun overveldende mange positive tilbakemeldinger, og mye støtte fra kjente og ukjente.

– Jeg har også fått et mye større nettverk, som gjør at jeg har flere å spille på i viktige saker, blant annet Redd Barna. Vi er mange som drar i samme retning.

I fjor fikk Heidi Wittrup Djup Stiftelsen Espeland

Fangeleirs formidlingspris, og valgte å gi prispengene til Redd Barnas arbeid for syriske flyktningbarn.

GA PRISVIDERE TIL REDD BARNA

– Redd Barna er en organisasjon som gjør et utrolig viktig arbeid, både her i Norge og internasjonalt. Det er en så tydelig, raus og varm organisasjon, og jeg opplevde det så godt å kunne samarbeide med Redd Barnas dyktige fagrådgivere da IS-debatten var på sitt mest intense. Jeg er, både faglig og personlig, veldig takknemlig for Redd Barnas arbeid og rolle i samfunnet, sier Djup.

Prispengene går til en undersøkelse av hvordan syriske flyktningbarn har det i Tyrkia, fysisk og psykisk. Redd Barna har intervjuet 400 gutter og jenter om hvordan de har det nå, og hvordan de ser på framtiden.

– Barna i Al Hol-leiren, barna i Moria-leiren og andre europeiske flyktningleirer, de enslige mindrerige her i Norge – det er de barna jeg har skrevet og fortalt om – og som denne prisen dermed tilhører. Da var det klart at prispengene måtte gis til arbeidet for barn på flukt, avslutter Djup. ●

FOTO: VICTORIA ZEGLER/REDDBARNA

SNAKK MED BARNA OM RASISME

Slik kan du få en god samtale med barn om diskriminering, rasisme og urettferdig behandling.

TEKST OG FOTO: REDD BARNA

1

Ta utgangspunkt i det barnet vet og lurer på
La barnet styre samtalen. Lytt til barnet og la barnet snakke ferdig. Ikke minst - lær barnet å lytte til andre. Ved at du lytter og anerkjenner følelsene til barnet, vil barnet være mer mottakelig for å forstå et annet barns opplevelser og følelser. Det er ikke nødvendig å fortelle alt, men vær ærlig og si ikke usannheter eller noe du ikke kan stå inne for.

2

Gi fakta og forklar sammenhenger
Forklar vanskelige begreper som rasisme og diskriminering på en måte som barnet kan forstå. Du kan for eksempel forklare at «rasisme er når noen blir behandlet dårligere enn andre fordi de har en annen hudfarge eller kommer fra et annet land». Vær klar over at barnet kan sitte med tanken som bygger på feilinformasjon, rykter, misforståelser, eller egne fortolkninger av informasjon fra media som er rettet mot voksne.

3

Ikke døm barnet
Lytt til barnets følelser – ikke fornekt dem. Ta barnet på alvor, vær respektfull og saklig, ikke snakk bort det barnet sier eller le av det. Hvis barnet ytrer noe som er rasistisk, still barnet oppfølgingsspørsmål for å forstå bakgrunnen for at barnet sier dette. Husk at barn ofte vet og forstår langt mer enn vi voksne gjerne tror. Vær også oppmerksom på at noen barn holder tilbake og lar være å dele tankene sine selv om de egentlig ønsker å gjøre det.

4

Erkjenn det du ikke vet
Ofte kan barn stille spørsmål som voksne synes det er vanskelig å svare på. Det er lov å ikke ha svar på alt og fortelle barnet at du ikke vet. Kanskje kan dere sammen finne ut av det barnet lurer på. Samtidig finnes det ikke alltid enkle svar, og det skal også barn lære seg å håndtere. Oppmuntre barnet til å fortsette å stille spørsmål.

5

Vær en god rollemodell
Snakk med barnet om hva som blir gjort for å forebygge og bekjempe rasisme og diskriminering. Del gjerne egne erfaringer eller fortell hva andre gjør. Gi støtte til barns egne initiativ for å kjempe mot rasisme og diskriminering. Vær en rollemodell og gå foran med et godt eksempel. Barn gjør ikke som vi sier, men som vi gjør. Tenk over hvilke holdninger du selv har, og vær konsekvent på at alle mennesker og barn er like mye verdt og skal behandles rettferdig.

Ines Vujicic kom som flyktning til Norge i 1993 sammen med familien. I dag jobber hun for Redd Barna i Trondheim. – Jeg har sett med egne øyne at Redd Barna gjør en forskjell for barn som trenger støtte. Det er flott å få være med på det! sier Ines. Foto: Anne-Line Bakken

- BLI MED OG GJØR EN FORSKJELL FOR BARN!

– Tenk å få være den personen som gjør den nye tida på et nytt sted varm og fin for et barn, sier Ines Vujicic. Selv ble hun tatt imot med åpne armer da hun kom som flyktning til Norge.

TEKST: ELIN TOFT

Det er 27 år siden Ines Vujicic og familien hennes kom til Norge på flukt fra krigen i Bosnia. Krigen som raste på Balkan fra 1991 til 1995 var den største væpnede konflikten i Europa etter andre verdenskrig. Over 2 millioner mennesker ble fordrevet fra hjemmene sine. Rundt 100 000 mennesker mistet livet.

I SIKKERHET I NORGE

– Familien min og jeg kunne blitt en del av den mørke statistikken over drepte og lemlested. Men vi var heldige. Vi kom oss ut og i sikkerhet i Norge, bare ett år etter at krigen brøt ut, forteller Ines. Hun er i dag ansatt i Redd Barna og har bosatt seg i Trondheim. Her jobber hun med blant annet integrering av flyktninger – noe hun i høyeste grad har personlig erfaring med. Ikke minst vet hun hva som skal til for å bli en del av det nye samfunnet.

– Tenk om alle barn kunne bli møtt slik jeg ble det: med åpne armer! Vi følte oss veldig velkomne av hele lokalsamfunnet, og kjente aldri på utestenging eller rasisme. Jeg skulle ønske barn på flukt ble møtt med samme åpenhet og positive holdning i dag som familien min ble møtt med på 1990-tallet. Vi hadde ingen negative opplevelser, sier Ines.

FLYALARMER, BOMBER, SOLDATER

I 1993 var Ines Vujicic seks år gammel, bare et lite barn. Men hun husker fremdeles flyalarmene, bombene og soldatene. Familien opplevde så ofte flyalarmer at det ble en vane å springe ned i kjelleren.

– Så en natt landet en bombe like ved huset vårt. Jeg våknet av at trykket fra bomben kastet meg ut

”

Familien min og jeg kunne blitt en del av den mørke statistikken over drepte og lemlested. Men vi var heldige.

INES VUJICIC

”

av senga. Samtidig gikk soveromsvinduet mitt i tusen knas. Jeg glemmer aldri hvor redd jeg ble!

Foreldrene hennes var ikke politisk aktive eller involvert i krigsrelaterte aktiviteter. Dette var en helt vanlig familie, som etter hvert følte at livet i småbyen Capljina like utenfor Mostar ble for farlig fordi de var muslimer. Ved hjelp av en venn som var kroat og som hadde kroatisk bilskilt, kom de seg over til Kroatia på tredje forsøk.

TILFELDIG AT DET BLE NORGE

Familien Vujicic ble bosatt i Alstahaug kommune i Nordland. De kom fra 30 grader til 5, og synes det var veldig kaldt. Krigserfaringene satt i, og savnet etter familie og hjemland var stort, særlig hos de voksne.

– At det ble Norge, var en tilfeldighet, forteller Ines. Sverige og Belgia stod øverst på ønskelisten, men de stengte grensene for strømmen av flyktninger fra Bosnia. Norge tok imot.

I Alstahaug lå forholdene godt til rette for at både barn og voksne skulle bli en del av lokalsamfunnet. Naboer, lærere og foreldre stilte opp for den nye familien.

– Foreldre kjørte for eksempel barna sine til flyktningmottaket for at vi som bodde der skulle bli kjent med dem. De hadde med seg pakker og klær, og vi følte oss veldig velkomne av hele samfunnet, minnes Ines.

MERKET INGEN SKEPSIS

Det var stor stas den dagen familien flyttet ut fra asylmottaket og inn i egen leilighet.

For Ines og lillebroren var det sårt og vanskelig å forlate alle de var glad i hjemme i Bosnia, ikke minst besteforeldrene. Foto: Privat

«Vi følte oss aldri aleine og kjente aldri på skepsis. Kanskje noen var skeptiske til oss, men det merket ikke vi.»

INES VUJICIC

– Den lå midt i et vanlig boligfelt sammen med andre, helt vanlige familier. Det ringte på døra vår fra dag en. «Vell du va mæ ut å lek?». Nabojentene småkranglet om hvem jeg skulle begynne i klasse med, forteller Ines.

Da Ines' familie kom til Norge på 1990-tallet, var holdningene til asylsøkere og flyktninger ganske annerledes enn i dag. Ines kan ikke huske at hun noen gang følte seg utenfor eller aleine.

– Vi følte oss aldri aleine og kjente aldri på skepsis. Kanskje noen var skeptiske til oss, men det merket ikke vi, forteller Ines. Med et smil legger hun til på sin sjarmerende blanding av nordlandsk og trøndersk:

– Det var nu bare oss som var flyktninger fra Bosnia.

KAN GJØRE EN FORSKJELL

Ines er i dag 33 år gammel, utdannet barnehagelærer, samboer med Øyvind og mamma til en liten gutt. Hun begynte som frivillig i Redd Barna i 2008 da hun studerte i Trondheim.

– Siden den gangen har Redd Barna vært organisasjonen i mitt hjerte. Jeg har alltid hatt en drøm om å få jobbe for barna som ikke har det så bra. Det er stor motivasjon i få gjøre en forskjell for barn i sårbare livssituasjoner.

Opp gjennom årene har Ines vært med på mange aktiviteter sammen med barn i regi av Redd Barna.

– Jeg har sett med egne øyne at Redd Barna gjør en forskjell for barn som trenger støtte. Det er flott å få være med på det! sier Ines smilende, og kommer samtidig med en oppfordring:

– Bli med som frivillig! Få barn til å føle seg velkomne! Redd Barna har etablert mange gode tiltak, blant annet for flyktninger og asylsøkere. Barn husker veldig godt voksne som betyr noe for dem i en vanskelig tid. Vær den ene for et barn som trenger det! sier Ines og legger til:

– Takk til Norge som tok så godt imot oss i 1993. Nå kan vi alle gjøre det samme for barna som kommer hit i dag. DU kan gjøre en forskjell. ●

TA UTFORDRINGEN, BLI FRIVILLIG!

Mottakssystemet for asylsøkere i Norge legges nå om, og nye mottak etableres. –Vi trenger flere frivillige på laget, sier Rannveig Åsheim.

TEKST: ELIN TOFT

Svært få asylsøkere kommer for tiden til Norge. Mange mottak har blitt lagt ned det siste året, samtidig som det offentlige mottakssystemet legges om. Som erstatning er det startet opp flere nye basis-mottak med inntil 10 års lange kontrakter.

Rannveig Åsheim

– Overgangsfasen har vært svært tøff for barn og familier som har blitt flyttet til et nytt mottak enda en gang. Men på sikt vil denne omorganiseringen kunne føre til økt stabilitet for barn og unge, det er positivt, sier Rannveig Åsheim.

NYE GRUPPER STARTER OPP

Et resultat av endringene er at flere store mottak, som Arna Mottakssenter og Refstad Transittmottak, har blitt langt ned. Dette har ført til at Redd Barnas aktiviteter på flere mottak er avsluttet. Redd Barna starter derfor opp med aktiviteter på nye steder og på nye mottak. Redd Barna trenger særlig frivillige til Hadsel, Trondheim, Stord, Florø, Nome, Kristiansand, Sandnes og Moss.

Parallelt med endringen av mottakssystemet endres også asylsystemet, og fra nå av skal de fleste asylsøkne-dene behandles i løpet av tre uker mens asylsøkerne bor på ankomstsenteret på Råde. Dette er en innendørs teltleir, og Redd Barna ønsker å komme i gang med aktiviteter for barn og familier så raskt som mulig.

– Vi jobber også for at barn som får oppholdstillatelse og blir bosatt i en kommune skal bli kjent med og finne seg til rette i sitt nye nærmiljø, og komme i gang med organiserte fritidsaktiviteter. Her har vi også stort behov for frivillige, sier Åsheim.

Les mer og meld deg som frivillig på:
www.reddbarna.no/frivillig ●

BAKGRUNN

Redd Barna har jobbet for å sikre rettighetene til barn som søker asyl i Norge i flere tiår gjennom et omfattende påvirkningsarbeid, kartlegginger, ulike medvirkningsprosjekter og aktiviteter i regi av våre frivillige.

Barn og familier som flykter til Norge er i en svært sårbar og usikker livssituasjon. De har med seg tøffe opplevelser fra hjemland og selve flukten, og lever med usikkerhet om de får bli i Norge eller ikke.

Barn som flykter alene er sårbare for å bli utsatt for vold, utnyttning og kriminalitet under flukten. I Norge har barnevernet ansvaret for de yngste barna under 15 år, mens UDI har omsorgsansvaret for de over 15 år – under helt andre rammer.

Asylfeltet er stadig gjenstand for politiske innstramminger, som gjør det svært vanskelig å komme seg til Norge.

Asylmottak er ikke tilrettelagt for lengre opphold – likevel tilbringer barn måneder og år av sin barndom der. Redd

Barna jobber for at barn som flykter til Norge skal få rettighetene sine ivare tatt gjennom et omfattende politisk påvirkningsarbeid.

– Det beste med å være frivillig er å tilbringe tid med så mange flotte barn, og se hvordan aktivitetene gir både barn og frivillige en arena til å bli kjent, sier Ariane.

SLIK FÅR DU ET ORD MED I LAGET!

I mars skal det holdes regionmøter i Redd Barnas seks regioner. Er du medlem i Redd Barna, kan du bli med på et regionmøte og få et ord med i laget.

TEKST: ELIN TOFT

ILLUSTRASJON: KRISTOFFER NILSEN

– På regionmøtene får du reell innflytelse over Redd Barnas arbeid. Som medlem kan du engasjere deg og være med på å diskutere viktige saker som får betydning for det frivillige arbeidet i regionen, forteller seniorrådgiver Torunn Hansen.

Redd Barna er en medlemsstyrt organisasjon. Øverste organ er landsmøtet, som holdes hvert tredje år. Til høsten holdes landsmøtet 2021 i Trondheim. Her blir store og lange linjer trukket opp for Redd Barnas arbeid, både i Norge og utenlands. Strategien for de neste årene skal besluttet, handlingsplan for medlemmene vedtas og det er valg til styrende organer.

REGIONMØTER

Men før vi kommer så langt, står regionmøtene for tur. Dette er en møteplass for inspirasjon, informasjon og planlegging av arbeidet framover i regionene.

Regionmøtene har også viktige funksjoner for landsmøtet. På regionmøtene velges hvem som skal representere hver enkelt region på landsmøtet. Regionmøtene fungerer også som formøter til landsmøtet ved å gi innspill til hvilke saker som skal opp på landsmøtet.

– Blir du med på regionmøtet, kan du påvirke retningen som Redd Barna skal ha de tre neste årene. Er det noe du brenner for, kan du løfte det her, sier Torunn Hansen. Hun understreker at regionmøtene er åpne for alle, ikke bare for medlemmer. Men det er bare medlemmer som får være med når valg skal tas.

BLIR LYTTET TIL

Cecilie Lund er leder for Redd Barnas medlemsstyre, som velges på landsmøtet. Medlemsstyret er bindeleddet mellom regionene, landsmøtet, hovedstyret og ansatte, og en lyttepost ut i regionene som fanger opp hva som skjer.

Torunn Hansen, seniorrådgiver i Redd Barna.

Cecilie Lund, leder Redd Barnas medlemsstyre.

– Redd Barna er en medlemsorganisasjon, og vi er avhengig av at folk tar et tak som tillitsvalgt på mange nivåer. Medlemmene styrer organisasjonen, understreker Cecilie Lund. Hun mener det er mange gode argumenter for å engasjere seg, både som tillitsvalgt og som medlem:

– Det er veldig spennende å være med. Vi lærer masse om Redd Barna som organisasjon, om bistand og om verden rundt oss. Som medlemmer i Redd Barna får vi bety noe for mange barn. Redd Barna har en stemme som blir lyttet til i samfunnet og av politikerne.

– Hvem møter vi her?

– Vi møter masse flinke folk som det er fint å samarbeide med, og som har et engasjement for at barn skal få innfridd sine rettigheter. Sammen får vi utforme hvordan barn skal ha det i Norge og i andre land.

STYRT AV MEDLEMMER

Cecilie Lund mener Redd Barna har store fordeler ved å være styrt av medlemmer. Selv har hun vært engasjert på ulike nivåer i 24 år, både som frivillig og som tillitsvalgt. Hun er på valg i år, men har sagt fra at hun kan ta en periode til som leder av medlemsstyret hvis det er ønskelig.

– Når frivillige er med i en organisasjon, gir det en tyngde ut som politikere legger merke til. Det at mange støtter oss ved å gjøre en frivillig jobb og ved å være medlemmer, gir legitimitet til arbeidet vårt.

– Er det mye arbeid?

– Nei, jeg vil ikke si det. Medlemsstyret har møter to helger i året. Det er en del forberedelser til disse møtene. Så har vi et ansvar for innholdet i regionmøtene. Det er 18 medlemmer i medlemsstyret: tre medlemmer er uavhengige, og i tillegg er det tre medlemmer fra hver region som får et visst ansvar der de hører hjemme. ●

En engasjert gjeng på Region Nord sitt regionmøte i 2019. Medlemmene styrer organisasjonen gjennom de tillitsvalgte.

REDD BARNAS ORGANISERING

- **Regionene:** Det er seks regioner; Nord, Midt, Vest, Sør, Øst-sør og Øst-nord.
- **Landsmøtet:** Redd Barnas høyeste myndighet som møtes hvert tredje år. Bestemmer statutter og strategi for organisasjonen.
- **Hovedstyret:** Har ansvaret for den daglige driften, ansatte og økonomi. Skal sørge for strategisk saksutvikling, forsvarlig forvaltning og organisering av Redd Barnas virksomhet.
- **Medlemsstyret:** er bindeleddet mellom medlemmene, hovedstyret og Redd Barnas administrasjon. Medlemsstyret er rådgivende for Redd Barnas utviklingsarbeid i Norge og internasjonalt.

BLI MEDLEM!

Er du ikke allerede medlem, kan du melde deg inn på www.reddbarna.no/blimedlem

Samfunnsansvar skaper engasjement

Barn som har fått skoleutstyr fra Redd Barna viser v-tegnet for fred på Filippinene. Foto: Jerome Balinton / Redd Barna

Mange bedrifter har gode strategier for utøvelsen av sitt samfunnsansvar og jobber aktivt med bærekraftmålene. – Vi i Redd Barna har kommet langt med dette, sier Aleksander Eide.

TEKST: REDD BARNA

Aleksander Eide er ansvarlig for kommunikasjon og innhold til næringslivspartnere i Redd Barna – et område som Redd Barna satser mer på. Han ser en tydelig utvikling mot at stadig flere innen norsk næringsliv ønsker å gjøre en forskjell og å ta et større samfunnsansvar, både nasjonalt og internasjonalt.

– Å samarbeide med en bistandsorganisasjon er viktig for mange bedrifter. Tilbakemeldingen til oss er at dette skaper engasjement internt, samtidig som det kommer positive tilbakemeldinger fra kunder og samarbeidspartnere. For å

Aleksander Eide i Redd Barna

oppnå dette er det viktig å være bevisst på kommunikasjonen rundt prosjektet som bedriften støtter, mener Eide.

VIL SKAPE MER NÆRHET

Erfaringen hans er at mange bedrifter er både dyktige og kreative i kommunikasjon rundt sitt samfunnsansvar.

– Dette er noe vi merker, og vi har derfor styrket våre ressurser på feltet. Det er viktig at bedriftene er godt orientert om hvordan deres innsats kommer barna til gode, og dette gjøres ved tradisjonelle rapporter fra prosjektene. Men vi ønsker også å formidle på en måte som skaper mer nærhet, for eksempel med bilder og film fra felt. Våre kolleger ute i felt er dyktige til å formidle både gleder og utfordringer, og dette er ekstra viktig nå når vi ikke har mulighet til å reise ut og besøke

prosjekter selv. Hos våre partnere ser vi at dette formidles videre til ansatte og deres nettverk gjennom nyhetsbrev, innhold i apper, på fellesmøter og i blogger, sier Eide. ●

DETTE KAN ET SAMARBEID MED REDD BARNA BETY

Styrker rekruttering

Et bevisst samfunnsansvar er en positiv faktor når det gjelder å rekruttere nye medarbeidere. Særlig unge og nyutdannede er veldig opptatt av bedriftens samfunnsansvar når de skal velge en framtidig arbeidsplass. De tilbringer mye tid på jobb, og det oppleves positivt både å vite at man bidrar til å hjelpe barn som trenger det, og samtidig ha et fellesskap rundt dette.

De ansatte er ofte bedriftens største ressurs, og det er stor kamp om de beste hodene og de mest kvalifiserte medarbeiderne. Et engasjement i samfunnsansvar kan være med på å trekke bedriftens anseelse opp.

– Gjennom et partnerskap med Redd Barna kan bedriftene engasjere ansatte på ulike måter. Noen ansatte hos store samarbeidspartnere får være med på prosjektbesøk, mens andre får mulighet til å bidra med sin kunnskap pro bono, forklarer Eide. Han trekker fram Advokatfirmaet Wiersholm som eksempel, én av Redd Barnas hovedsamarbeidspartnere:

– Wiersholm ble nylig kåret til et svært attraktivt sted å jobbe for unge jurister. Flere på vei inn i Wiersholm har vært trainee i Redd Barna. Dette er en veldig populær ordning internt, og vi håper at dette kan ha medvirket til kåringen.

Styrker omdømmet

Norske forbrukere er mer og mer bevisst når de gjør sine valg av produkter og tjenester. De ser ikke bare på pris, men også på kvalitet, miljøvennlighet og bærekraft.

Redd Barna bidrar til å styrke mange av bærekraftmålene, og ved å samarbeide om dette kan Redd Barna og bedrifter i fellesskap nå enda flere mål.

– For bedriften vil et uttalt fokus på bærekraft og samfunnsansvar styrke bedriftens omdømme.

Våre viktigste samarbeidspartnere har hatt et bevisst forhold til dette i lengre tid. Vi ser også at flere bedrifter nå ser verdien av dette, sier Eide.

Styrker internt engasjement

Felles aktiviteter rundt et humanitært engasjement bygger en intern kultur, særlig i store bedrifter.

Å bistå i arbeidet med å hjelpe barn som trenger det føles kanskje ekstra viktig i disse dager når vi selv kjenner på kroppen at hverdagen kan være utfordrende, selv i vårt samfunn. Å støtte en humanitær organisasjon kan skape ekstra samhold mellom de ansatte, og dette er jo også til det beste for bedriften.

– Er dette endret under korona-epidemien?

– Nå når folk sitter mye hjemme og medarbeidere og kollegaer ikke kan møtes som før, kan internt fellesskap forvitte. Derfor kan det akkurat nå være særlig viktig å ha andre engasjement og aktiviteter som kan skape samhold. Vi har sett at ansatte i bedrifter setter i gang ulike former for innsamling, og dette setter vi i Redd Barna stor pris på, sier Eide. Han legger til:

– Vi har mange ideer til aktiviteter som vi gjerne kan diskutere med flere, så det er bare å ta kontakt med oss!

Står sammen om barns framtid

Redd Barna er alltid opptatt av å snakke barnas sak og involvere dem i deres egen framtid. Vi opplever at bedrifter som velger Redd Barna som organisasjon deler vårt syn på at barna er framtiden og må få mulighet til trygghet og utdanning. Kun da kan barna sikre sin egen hverdag.

– I Norge er vi heldige og har skolegang og utdanning til alle. Våre partnere ser verdien av at barn i andre land også får denne muligheten, og vi høster stor anerkjennelse fra våre partnere for det arbeidet vi gjør. Ved å samarbeide med Redd Barna kan vi sammen bidra til at bærekraftmålene blir nådd. Det er viktig for neste generasjon, sier Eide.

REDD BARNA MENER

VI SKAL ALLTID TALE BARNAS SAK

En brann la i januar deler av den store flyktningleiren Cox Bazar i Bangladesh i ruiner. Tusenvis måtte flykte fra flammene, og hundrevis av familier mistet de

I midten av januar i år brøt det ut storbrann i verdens største flyktningleir; Cox Bazar i Bangladesh. Brannen førte til at flere hundre familier mistet de svært enkle hjemmene sine. Brannen minner oss om at barna i leiren i Cox Bazar går en dyster framtid i møte med lite bevegelsesfrihet, lite tilgang til utdanning, fattigdom og trusler om overgrep og barneekteskap. I leiren bor det mer enn en million mennesker. Halvparten av disse er barn.

EN MILLION EKSTRA

Den etniske folkegruppen rohingyaene flyktet i 2017 etter omfattende overgrep og masseutrydding fra myndighetene i hjemlandet Myanmar. Som et resultat av de grove overgrepene, bor de nå i Cox Bazar i nabolandet Bangladesh.

Ikke kan de returnere til Myanmar, der frykter de nye overgrep, heller ikke har de frihet eller mulighet til å reise til et annet land. Bangladesh har selv store fattigdomsproblemer, og strever med å finne gode, permanente løsninger for en million ekstra mennesker.

HAR FORLATT ALT

Over store deler av verden er det flyktningleirer med mennesker som har flyktet fra krig, konflikt og overgrep i eget land. Mennesker som er på flukt i en ekstra sårbar situasjon. De har forlatt alt de har kjært; bolig, familie og jobb. De vet ikke når de kan komme tilbake. Familien kan ha blitt splittet, noen er syke, andre døde og framtiden er svært uvis. Cox Bazar og andre flyktningleirer er ikke ment å være permanente steder hvor folk skal bo i årevis. Tvert imot er flyktningleirer

ment å være kortvarige og midlertidige tilholdssteder i påvente av endelige løsninger; enten at flyktningene reiser hjem til landene sine når det er trygt igjen der, at de blir boende i landet de har flyktet til eller at de blir gjenbosatt i et tredje land.

VI MÅ TA FELLES ANSVAR

For alt for mange barn blir flyktningleirene likevel permanente oppvekststeder, leirer hvor flere generasjoner vokser opp og lever livene sine. Ofte blir ikke grunnleggende rettigheter som skolegang, lek og fritid innfridd. Når beboerne i leirene i tillegg ikke får bevege seg fritt rundt, kan hverdagen bli krevende og leirene kan bære preg av å være et fengsel snarere enn et trygt tilholdssted. Verdenssamfunnet må ta et felles ansvar for å sikre permanente løsninger for mennesker

«Verdenssamfunnet må ta et felles ansvar for å sikre permanente løsninger for mennesker på flukt.»

BIRGITTE LANGE

skrøpelige hjemmene sine. Det samme skjedde i Moria i fjor høst. FOTO: AMLAI BOYJORS/REDD BARNA

på flukt. Landene som mottar flyktninger, skal ikke måtte være alene om å finne gode løsninger. Kvoteflyktninger, økonomisk og humanitær bistand til vertslandene er noen grep.

HVA TJENER BARNA?

Redd Barna arbeider for at barns grunnleggende rettigheter ivaretas mens de bor i leirene. Vi jobber tett sammen med myndigheter og andre for å få dette til. Vi sier høyt og tydelig ifra når dette ikke skjer. Som en barnerettighetsorganisasjon skal vi alltid tale barns sak. Vårt mandat er FNs barnekonvensjon. Vi skal alltid snakke på vegne av barn, sammen med barn og sørge for at ALLE barns rettigheter ivaretas.

Selv om det i virkelighetens verden ikke alltid er like lett å finne enkle svar på utfordren-

de problemstillinger, må vi alltid manøvrere etter hva som til syvende og sist tjener barn. Også når det er krevende, også når vi møter motstand. Vi skal gjøre det for barna i flyktningleirer på de greske øyene, i Cox Bazar, i Jordan og i Sudan.

Hilsen
Birgitte Lange
generalsekretær i
Redd Barna

TAKK TIL VÅRE HOVEDSAMARBEIDSPARTNERE

accenture

Accenture støtter Redd Barna globalt med å etablere opplæringsprogrammer og bruke ny teknologi for at ungdom kan få kunnskapen de trenger for å komme seg i jobb.

BDO

BDO støtter Redd Barnas arbeid med utdanning, samt vårt arbeid i Norge. I tillegg bidrar BDO med pro bono-arbeid.

Dressmann

Dressmann støtter prosjektet Work2Learn i Bangladesh, som gir unge i tekstilindustrien yrkesutdanning.

Let's Build

Let's Build støtter utdanning for barn og unge i Etiopia og Uganda.

Wiersholm

Wiersholm støtter Redd Barnas arbeid for barns rettigheter. Advokatfirmaet bidrar med juridisk kompetanse, pro-bono arbeid og prosjektstøtte.

SAMARBEIDSPARTNERE

CAPPELEN
DAMM

clas
ohlson

Cultura
Bank

DISCOVERY
NETWORKS
NORWAY

essity

eu florist

finans
FORBUNDET

IKANO
BANK

IKEA

Kantega

LERØY

MALLING & CO

N
norstat

NYCO/PLUS

SPRELL

FOTO: HANNA ADCOCK/REDD BARNA

TINA OG MAISIE **VISER** **VEI** FOR ANDRE JENTER

Mens vi venter på den internasjonale kvinnedagen 8.mars, kan vi la oss inspirere av de to tenåringene Tina og Maisie. Begge har opplevd fryktelige ting i krigen mellom Nord- og Sør-Sudan. Men nå tar de framtiden i egne hender og utdanner seg til sveisere på Redd Barnas læresenter i Sør-Sudan. Tina og Maisie er blitt rollemodeller for andre unge jenter og kvinner som ønsker å velge utradisjonelle yrker, og som vil stå på egne bein. De to entreprenørene produserer allerede møbler for salg, og planlegger å starte sin egen bedrift.